

PREDLOG

PROGRAM RADA
DOO FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE
SREDINE
ZA 2022. GODINU

SADRŽAJ

UVOD.....	4
Program rada Fonda.....	5
1. PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA	5
1.1. Organi Društva	5
1.2. Organizacija i kadrovska struktura.....	6
1.3. Djelatnost Društva	6
1.4. Obezbjediavanje sredstava za rad Društva i način korišćenja	6
1.5. Dodjeljivanje sredstava korisnicima.....	7
2. ADMINISTRATIVNO TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA.....	8
2.1. Sjednice Odbora direktora.....	8
2.2. Pravni poslovi.....	8
2.3. Opšti poslovi	8
2.4. Javne nabavke za potrebe Društva.....	9
2.5. Slobodan pristup informacijama.....	9
2.6. Plan integriteta.....	9
2.7. Stručno usavršavanje zaposlenih	9
2.8. Saradnja sa ostalim subjektima.....	10
2.9. Finansijsko poslovanje.....	13
2.10. Knjiga procedura Društva.....	13
2.11. Komunikaciona strategija.....	13
2.11.1. Vizualizacija i medijska promocija planiranih projekata.....	15
2.11.1.1. Planirana medijska kampanja za projekte iz oblasti zaštite životne sredine.....	15
2.11.1.2. Planirana medijska kampanja za projekte energetske efikasnosti i OIE.....	16
2.12. Društveno odgovorno poslovanje	18
3. FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA.....	19
3.1. Projekti zaštite životne sredine.....	21
3.1.1. Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe zaštite	22
3.1.2. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture u NP „Skadarsko jezero“.....	22
3.1.3. Unaprjeđenje katastra zagađivača životne sredine i integracija u Informacioni sistem zaštite životne sredine.....	23
3.1.4. Unapređenje efikasnosti vodosnadbjevanja zamjenom azbestno-cemetnih cjevi....	24
3.1.5. Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda na regionalnoj deponiji „Možura“	25

3.1.6. Podrška izgradnji novih sanitarnih kada na deponiji „Možura“	26
3.1.7. Podrška izgradnji sistema za sakupljanje deponijskog gasa i njegovu upotrebu u kogenerativnom postrojenju za proizvodnju toplotne i el. energije.....	27
3.1.8. Javni poziv za sufinansiranje realizacije projekata prevencije nelegalnog odlaganja otpada u 2022 godini.....	27
3.1.9. Javni poziv za sufinansiranje nabavke komunalne opreme za upravljanje otpado...28	
3.1.10. Javni poziv civilnom sektoru za sufinansiranje projekta zaštite životne sredine.....	29
3.1.11. Javni poziv za finansiranje TV kampanje.....	30
3.2. Projekti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije.....	31
3.2.1. Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10 kw za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30 kw za pravna lica.....	32
3.2.2. Podsticaji nabavke energetski efikasnih vozila za državne organe i organe državne uprave.....	32
3.2.3. Podsticaji za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica	33
3.2.4. Podsticaji za nabavku energetski efikasnih vozila za privredu.....	33
3.2.5. Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila....	34
3.2.6. Energetska efikasnost za individualne stambene objekte-domaćinstva.....	34
3.2.7. Energetska efikasnost za poslovne objekte namijenjene privredi.....	34
3.2.8. Energetski efikasan dom za socijalno ugrožene kategorije.....	35
ZAKLJUČAK.....	36
TABELARNI PRIKAZ AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2022. GODINU.....	39

UVOD

Vlada Crne Gore na sjednici od 22. novembra 2018. godine donijela je Odluku o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu Eko-fonda). Odlukom su definisani: status Eko-fonda kao društva sa ograničenom odgovornošću, djelatnost, organi društva i njihova ovlašćenja, organizacija društva, osnovni kapital, finansiranje i korišćenje sredstava. Fond za zaštitu životne sredine osnovan je na temelju Zakona o životnoj sredini ("Službeni list CG", broj 52/16) u cilju prikupljanja i distribucije finansijskih sredstava za zaštitu, očuvanje, održivo korišćenje i unaprjeđivanje životne sredine na teritoriji Crne Gore. Otpočeo je sa radom upisom u Centralni registar privrednih subjekata, reg. broj: 5-0923251/005 od 03.03.2020. godine.

Organizacija, nadležnosti i način rada organa Društva uređeni su Statutom i drugim opštim aktima, u skladu sa zakonom. Statut sadrži opšte odredbe, naziv i sjedište, pečat, odgovornost za obaveze Društva, zastupanje, djelatnost Društva, unutrašnju organizaciju, osnovni kapital Društva, način upravljanja Društvom, organe Društva, finansijsko poslovanje i izvještavanje, knjigu odluka Društva, javnost rada, kao i druga pitanja od značaja za rad Društva.

Crna Gora aktivno radi na nacionalnom i međunarodnom nivou kako bi dala svoj doprinos u globalnoj borbi protiv klimatskih promjena i zaustavljanju degardacije životne sredine. Pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji (u daljem tekstu EU) zahtijeva aktivnu ulogu svih segmenata društva, te Eko-fond ima značajno učešće u procesu integracija i ostvarivanja daljeg napretka u implementaciji pravne tekovine EU posebno u okviru Poglavlja 27-životna sredina i klimatske promjene, kao i ispunjavanja međunarodnih obaveza koje je Crna Gore preuzela pristupanjem konvencijama i sporazumima iz oblasti životne sredine.

Svoju djelatnost Eko-fond ostvaruje u saradnji sa nadležnim tijelima državne uprave i organima državne uprave nadležnim za zaštitu životne sredine, lokalnim samoupravama, stručnim i naučnim institucijama, civilnim sektorom. U obavljanju svoje djelatnosti Eko-fond primjenjuje načela transparentnosti i javnosti, objektivnosti i odgovornosti u odlučivanju i primjene priznatih standarda dobre prakse.

Kroz aktivnosti koje sprovodi, zadatak Eko-fonda je osiguranje finansijskih sredstava za realizaciju projekata, programa i aktivnosti čiji je cilj postizanje sistemskog i cjelovitog očuvanja kvaliteta svih komponenti životne sredine, očuvanja biodiverziteta, racionalnog korišćenja prirodnih dobara i energije kao osnovnih uslova održivog razvoja, a sve u cilju postizanja osnovnog prava građana na čistu i zdravu životnu sredinu. Sufinansirajući projekte i programe zaštite životne sredine i klimatsko-energetske oblasti, Eko-fond će postati jedan od pokretača snažnijeg ekonomskog, privrednog i infrastrukturnog razvoja Crne Gore, uz transparentnost i efikasnost u procedurama obezbjeđivanja, upravljanja i namjenskog korišćenja sredstava.

Svojim radom Eko-fond teži da postane prepoznatljivi subjekat, koji će finansijskom i tehničkom podrškom doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja, kao i drugih relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine i energetsko-klimatske oblasti, i postati poželjan partner domaćim i međunarodnim institucijama te se pokazati kao institucija koja nudi povoljno radno okruženje, okuplja obrazovan, kvalitetan i stručan kadar i njeguje timski rad baziran na dobrim međuljudskim odnosima, profesionalizmu u obavljanju svoje djelatnosti.

Eko-fond donosi godišnji Program rada i finansijski plan, na koje daje saglasnost Vlada Crne Gore. Izvještaj o realizaciji Programa rada i finansijskog plana Eko-fond podnosi najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Program rada i finansijski plan za 2022. godinu sadrži osnovne i sažete informacije o aktivnostima i poslovanju Društva, kao i partnerima koji učestvuju u sprovođenju projekata, dok glavni cilj Eko-fonda i u 2022. godini prvenstveno biće ostvarenje planiranih prihoda radi realizacije ugovorenih projekata i završetka već započetih, te će se posebna pažnja posvetiti praćenju pravovremene naplate prihoda.

PROGRAM RADA FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE ZA 2022. GODINU

Godišnji program rada obezbjeđuje planiranje aktivnosti d.o.o. „Fonda za zaštitu životne sredine“ za 2022. godinu, u cilju ostvarivanja osnovne djelatnosti Društva, kao i adekvatne pripreme finansijskog plana kojim se obezbjeđuje planiranje troškova rada i finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou.

Godišnji program rada obuhvata planirane aktivnosti Društva i njihove realizacije, i to:

1. PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA
2. ADMINISTRATIVNO-TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA
3. FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA I AKTIVNOSTI
 - 3.1 *PROJEKTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE*
 - 3.2 *PROJEKTI ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE*
4. ZAKLJUČAK
5. TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2022. GODINU

1. PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA

Na osnovu člana 70 i 77 Zakona o privrednim društvima („Službeni list RCG“, broj 6/02 i „Službeni list CG“, br. 17/07, 80/08 i 36/11), člana 8 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG“, broj 81/18), kao i Statuta Društva („Službeni list CG“, br. 61/19 i 12/20) Eko-fond je registrovan kod Centralnog registra privrednog suda u Podgorici dana 03.03.2020 godine, kao društvo sa ograničenom odgovornošću.

1.1. Organi Društva su:

- **Odbor direktora**, kao organ upravljanja Društva, utvrđuje poslovnu politiku, utvrđuje predlog Statuta Društva i opštih akata koje donosi Osnivač, donosi odluke o korišćenju sredstava čija vrijednost prelazi 200.000,00€, utvrđuje godišnji finansijski izvještaj, izvještaj o poslovanju i završni račun Društva, usvaja godišnji program rada i finansijski plan Društva uz saglasnost Osnivača, predlaže Osnivaču promjenu kapitala Društva, predlaže Osnivaču raspodjelu dobiti i način pokrića gubitaka, predlaže Izvršnog direktora kojeg imenuje Osnivač, donosi akt o unutrašnjoj organizaciji sistematizaciji radnih mjesta i druga opšta akta, donosi poslovnik o radu, odlučuje o dugoročnoj poslovnoj saradnji i zajedničkim ulaganjima sa drugim licima i odlučuje u drugom stepenu o pravima zaposlenih u Društvu.

Programom rada i Finansijskim planom Eko-fonda za svaku tekuću godinu, Odbor direktora Eko-fonda utvrđuje izvore i namjenu finansijskih sredstava i prioritete za dodjelu sredstava u skladu sa nacionalnim strategijama i drugim sektorskim dokumentima koji utvrđuju prioritete u područjima zaštite životne sredine, klime i unaprjeđenja energetske efikasnosti. Mandat predsjednika i članova Odbora direktora ističe danom usvajanja godišnjih finansijskih iskaza i izvještaja o poslovanju Društva.

- **Izvršni direktor Društva**, kao organ rukovođenja, organizuje i vodi poslovanje Društva, zastupa i predstavlja Društvo, izvršava odluke Odbora direktora, predlaže akte koje donosi Odbor direktora i odgovoran je za njihovo sprovođenje, donosi odluke o korišćenju sredstava

čija vrijednost ne prelazi 200.000,00€, priprema i podnosi Odboru direktora predlog godišnjeg Programa rada, Finansijskog plana i Godišnjeg finansijskog izvještaja, izvještaja o poslovanju i završnom računu Društva.

Izvršnog direktora imenuje Vlada na osnovu sprovedenog javnog konkursa i razrješava, a mandat mu traje četiri godine uz mogućnost ponovnog imenovanja.

1.2. Organizacija i kadrovska struktura

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, broj 01-077/21-312/2 od 01.12.2021. godine, predviđene su sledeće organizacione jedinice :

- Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije (broj službenika 6)
- Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene (broj službenika 6)
- Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata (broj službenika 6)
- Služba za finansije i računovodstvo (broj službenika 5)
- Služba za pravne i opšte poslove (broj službenika 8)

U radnom odnosu je 12 službenika uključujući i izvršnog direktora. Sa 10 zaposlenih je zasnovan radni odnos na neodređeno vrijeme, dok je sa izvršnim direktorom radni odnos zasnovan do isteka mandata. Jedno lice je angažovano na osnovu ugovora o dijelu.

U predstojećem periodu kontinuirano će se voditi računa o opterećenosti postojećih kadrova i mogućnostima preraspodjele istih između organizacionih jedinica, a sve u cilju adekvatnog upravljanja ljudskim i finansijskim resursima, u maniru dobrog domaćina. Oblasti u kojima će biti potreban transfer znanja uključuju: pripremu i sprovođenje javnih konkursa (izrada prijavnih obrazaca, alati za elektronsku prijavu, organizacija i izrada baze podataka prijavljenih projekata, i sl.), kreiranje i korišćenje različitih instrumenata finansijske podrške, vođenje projekata (baze podataka), monitoring projekata i njihovih efekata (izvještavanje, definisanje i praćenje indikatora uspjehnosti), primjena najboljih raspoloživih tehnologija u oblasti zaštite životne sredine, klime i unaprjeđenja energetske efikasnosti, vizualizacija i sprovođenje promotivnih aktivnosti i osiguravanje vidljivosti rezultata rada Društva, kao uspješnog i pristupačnog servisa svim građanima, privrednicima i institucijama u Crnoj Gori.

1.3. Djelatnost Društva

Članom 4 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine kao osnovna djelatnost Društva definisano je finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou.

1.4. Obezbjedivanje sredstava za rad Društva i način korišćenja

Članom 6 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine definisano je da se finansiranje Društva obezbjeđuje u skladu sa zakonom. Sredstva za finansiranje Eko-fonda obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;
- sredstava eko-naknada;
- kredita, donacija i pomoći;
- instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija;
- stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine, i

- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Sredstva se koriste u skladu sa finansijskim planom Društva, i to za:

- zaštitu, očuvanje i poboljšanje kvaliteta životne sredine i klime, prirode, vazduha, voda, mora, zemljišta, šuma i geoloških resursa;
- podsticanje održivog korišćenja prirodnih resursa;
- zaštitu od negativnog uticaja klimatskih promjena;
- upravljanja otpadom, saniranje deponija otpada, podsticanje izbjegavanja i smanjivanja nastajanja otpada, obradu otpada i iskorišćavanje vrijednih svojstava otpada;
- podsticanje čistije proizvodnje, odnosno izbjegavanje i smanjenje nastajanja otpada i emisija u proizvodnom procesu;
- zaštita i očuvanje biološke, geološke i predione raznovrsnosti;
- podsticanje energetske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije;
- podsticanje većeg korišćenja obnovljivih izvora energije za sopstvenu potrošnju;
- podsticanje čistijeg saobraćaja i korišćenja alternativnih goriva u saobraćaju;
- podsticanje niskokarbonskog turizma;
- podsticanje edukacionih promotivnih, istraživačkih i razvojnih studija, programa, projekata i drugih aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije; i
- ostvarivanje djelatnosti Društva.

Društvo može učestvovati i u sufinansiranju programa, projekata i sličnih aktivnosti koje se sprovode na teritoriji Crne Gore kada ih organizuju i finansiraju međunarodne organizacije, finansijske institucije i tijela, kao i druga strana pravna lica.

1.5. Dodjeljivanje sredstava korisnicima

Sredstva Eko-fonda dodjeljuju se korisnicima radi sufinansiranja projekata, programa i sličnih aktivnosti, u skladu sa Statutom i pravilnicima Društva. Korisnici sredstava Eko-fonda mogu biti: privredna društva i druga pravna i fizička lica registrovana u skladu sa zakonom, lokalna samouprava, organi državne uprave i ostala druga samostalna pravna lica koja se finansiraju iz budžeta države, nevladine organizacije, i fizička lica, koja imaju sjedište, odnosno prebivalište na teritoriji Crne Gore. Sredstva Eko-fonda dodjeljuju se korisnicima u vidu: bespovratnih sredstava, subvencija, zajmova, donacija i pomoći, a dodjeljuju se na osnovu javnog konkursa koji raspisuje Eko-fond. Način dodjele i kriterijumi za dodjelu sredstava, kao i način praćenja namjenskog korišćenja sredstava Eko-fonda, utvrđuju se opštim aktima Društva u skladu sa Statutom.

Godišnji program raspisivanja javnih konkursa za dodjeljivanje finansijskih sredstava donosi Odbor direktora na prijedlog Izvršnog direktora Eko-fonda, a u skladu sa godišnjim Programom rada i Finansijskim planom. Na prijedlog Izvršnog direktora Eko-fonda, Odbor direktora može, u skladu sa promjenama u programu rada odnosno finansijskom planu, mijenjati i dopunjavati Godišnji program raspisivanja konkursa. Godišnji program raspisivanja konkursa sadrži: predmet konkursa, korisnike na koje se konkurs odnosi, maksimalnu visinu sredstava po pojedinom projektu koji se prijavljuje na konkurs, ukupan iznos sredstava koji je namijenjen za pojedini konkurs, rok za objavu konkursa i predviđeno trajanje konkursa.

2. ADMINISTRATIVNO TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA

Administrativno tehnički aspekti poslovanja odnose se na sljedeće poslove:

2.1. Sjednice Odbora direktora Društva

Odbor direktora, shodno ovlaštenjima utvrđenim Statutom i aktima Društva, kontinuirano će i tokom 2022. godine nadzirati vođenje poslova Društva.

Odlukom Vlade Crne Gore, br.04-3935/4 od 26. avgusta 2021. godine, za nove članove Odbora direktora Društva imenovani su: Ana Pivljanin - dipl. ekonomista, Nela Vešović Dubak - magistar bioloških nauka, Marija Đurović - dipl. menadžer turizma, Gordana Kasom - doktor bioloških nauka i Mihailo Asanović - diplomirani menadžer. Na XI sjednici Odbora direktora održanoj dana 02.09.2021. godine za predsjednicu Odbora direktora izabrana je Ana Pivljanin.

Do kraja 2022. godine planiraju se održati redovne sjednice Odbora direktora zbog potrebe donošenja izvještaja o radu Društva, potrebe donošenja Programa rada i Finansijskog plana, Godišnjeg plana raspisivanja javnih konkursa, Plana javnih nabavki za 2022. godinu, usvajanja prijedloga novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji rada i sistematizaciji radnih mjesta, kao i ostalim pitanjima u nadležnosti Odbora direktora.

2.2. Pravni poslovi

- Pripreme pravnih akata, ugovora, odluka i zaključaka, izvještaja i zapisnika za potrebe Društva;
- Priprema opštih i internih akata;
- Sprovođenje javnih oglasa i konkursa za zapošljavanje;
- Priprema ugovora o radu, odluka o izboru kandidata;
- Vođenje personalne evidencije zaposlenih u Društvu;
- Angažovanje spoljnih saradnika za potrebe realizacije projektnih aktivnosti u zavisnosti od potreba Društva;
- Pripreme i analize sporazuma o partnerstvima, poslovnoj saradnji i subvencijama;
- Rješavanje radno-pravnih pitanja zaposlenih (zahtjevi, inicijative, zarade, naknade, službena putovanja i sl.);
- Praćenje evidencije rada, uključujući praćenje bolovanja, godišnjih odmora, službenih putovanja.

Eko-fond se prijavio za učešće u Programu stručnog osposobljavanja lica sa visokim obrazovanjem i iskazao potrebu za zaposlenjem 3 pripravnika u cilju obučavanja lica za obavljanje osnovnih aktivnosti iz nadležnosti Eko-fonda i to dva pripravnika u okviru Službe za projekte zaštite životne sredine i KP i jedan pripravnika u okviru Službe za projekte energetske efikasnosti i OIE.

2.3. Opšti poslovi

- Praćenje i koordinacija korišćenja službenog automobila;
- Evidencija i koordinacija korišćenja imovine;
- Vođenje kancelarijskog poslovanja;
- Arhiviranje.

Postoji realna potreba za nadogradnjom postojeće i kupovinu nove informatičke infrastrukture, stoga kada su u pitanju tehnički resursi neophodna je nabavka sledećeg: nedostajuće personalne informatičke opreme za zaposlene (personalni računari, štampači, itd.); softvera i hardvera; softver za arhiviranje dokumentacije- potreba da se u svakom trenutku može lako pristupiti svakom dokumentu i minimalizovanje mogućnosti greške slanja

i gubljenja pošte iziskuju efikasnu i na elektronski način vođenu arhivu; hostovanje web sajta/portala, itd.

Eko-fond posjeduje jedno službeno vozilo marke Toyota, registarskih oznaka PGKD668, radi obavljanja redovnih službenih poslova iz nadležnosti Eko-fonda.

2.4. Javne nabavke za potrebe Društva

Poslovi javne nabavke i tokom 2022. godine odnosiće se na izradu godišnjeg Plana javnih nabavki, sprovođenje procedura javnih nabavki shodno Zakonu, kao i zaključivanje ugovora javnih nabavki.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Sl. list CG", broj 74/2019), kao i obezbjeđenim finansijskim sredstvima za poslovanje, a za potrebe obezbjeđenja adekvatnog poslovanja, predviđeno je pokretanje postupaka jednostavnih nabavki shodno operativnim potrebama Društva, kao i otvorenih postupaka javne nabavke u skladu sa projektnim aktivnostima iz Programa rada. Plan javnih nabavki će biti donesen i objavljen u skladu sa članom 84 Zakonom o javnim nabavkama, najkasnije do 31. marta tekuće godine.

2.5. Slobodan pristup informacijama

U Društvu se redovno obavljaju poslovi shodno odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, broj, 44/12,030/17) i vodi se računa o transparentnosti organa upravljanja i proaktivnom objavljivanju informacija. S tim u vezi, imenovano je ovlašćeno lice za postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, kao i javno istaknuta dokumenta na sajtu društva i to: Vodič za slobodan pristup informacijama, Javni registri i javne evidencije, Programi i planovi rada, Spisak zaposlenih sa njihovim zvanjima, Spisak javnih funkcionera sa listom obračuna njihovih zarada, kao i Informacije kojima je po zahtjevu pristup odobren.

2.6. Plan integriteta

Zakonom o sprječavanju korupcije („Sl. list CG“, broj 53/14, 42/17) uvedena je obaveza donošenja Plana integriteta za sve organe vlasti u skladu sa Pravilima za izradu i sprovođenje plana integriteta. S tim u vezi, a shodno članu 74 stav 1 navedenog Zakona, propisano je da starješina, odnosno odgovorno lice u organu vlasti, rješenjem odredi menadžera integriteta koji je odgovoran za izradu i sprovođenje Plana integriteta.

Shodno gore navedenom u Društvu je imenovan menadžer integriteta i radna grupa za izradu Plana integriteta, i isti je donesen dana 11.09.2020. godine. Društvo ima obavezu da dostavlja Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta Agenciji za sprječavanje korupcije.

2.7. Stručno usavršavanje zaposlenih

Upravljanje ljudskim resursima je kontinuirani proces i aktivnost koju je i tokom 2022. godine potrebno planski i strateški usmjeriti ka jačanju resursa i potencijala Eko-fonda. Prepoznajući značaj ljudskog kapitala u realizaciji svoje misije, na osnovu identifikovanih potreba zaposlenih Eko-fond će izuzetnu važnost posvetiti edukaciji i unaprjeđenju potencijala zaposlenih, ali i ulaganju u unaprjeđenje njihovih profesionalnih znanja, sposobnosti i vještina u cilju unaprjeđenja poslovanja Društva. Investiranje u zaposlene kroz obuke i obrazovanje, studijske posjete, rad na osposobljavanju u skladu sa potrebama Društva, kao i rad na njegovanju korporativne kulture, predstavljaju značajne konkurentske prednosti institucije.

S tim u vezi, početkom 2022. godine zaposleni u Eko-fondu će u skladu sa potrebama radnog mjesta i kvalifikacijama imati mogućnost stručnog osposobljavanja i usavršavanja kroz izradu plana edukacije zaposlenih, a pod uslovima utvrđenim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i u skladu sa Zakonom o radu („Sl. List CG“, br: 74/19,08/21,59/21, 68/21).

2.8. Saradnja sa ostalim subjektima

Imajući u vidu definisane oblasti djelovanja Eko-fond je upućen na saradnju sa drugim institucijama i organizacijama koje će biti partneri u ostvarivanju osnovne misije Društva. U cilju efikasnog izvršavanja programskih i razvojnih zadataka Društva, posebna pažnja tokom 2022. godine biće posvećena strateškom unaprjeđenju saradnje na nacionalnom i internacionalnom nivou.

- **Međuinstitucionalna saradnja na nacionalnom nivou**

Državnu upravu i organi državne uprave – U svom poslovanju Eko-fond će i ubuduće biti upućen na saradnju prije svega sa nadležnim Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, zatim Ministarstvom kapitalnih investicija, Ministarstvom finansija i socijalnog staranja, kao i ostalim organima državne uprave, a prevashodno Agencijom za zaštitu životne sredine. Polja saradnje biće različita, od saradnje na izradi i definisanju programa i politika rada Društva, do selekcije prioritetnih projekata, davanja mišljenja na zakone i podzakonske akte, učešće u radnim grupama, itd. Takođe, po prirodi posla Eko-fond će svoje poslovanje činiti transparentnim kroz slanje odgovarajućih izvještaja nadležnim ministarstvima.

Lokalne samouprave i organizacije civilnog društva - u sprovođenju poslovne politike Eko-fonda saradnja sa lokalnim samoupravama i civilnim društvom je od izuzetnog značaja u cilju unaprjeđenja kvaliteta životne sredine. Imajući u vidu da lokalne samouprave i civilna društva vrše poslove koji se odnose na uspostavljanju sistema zaštite i unaprjeđenja životne sredine na svojoj teritoriji, predlaganje i sprovođenje mjera, izradu i praćenje implementacije lokalnih planova, odobrenih programa i projekata iz oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, saradnja sa lokalnim samoupravama će doprinjeti ispunjavanju osnove misije Eko-fonda, kao i usmjeravanju privrede u smjeru smanjenja zahtjeva za potrošnjom prirodnih resursa, energije i primjene pristupa ekološki prihvatljivijeg poslovanja.

Imajući u vidu obim i složenost problematike zaštite životne sredine neophodna je uska saradnja sa naučno-istraživačkim i obrazovnim institucijama. Zaštita prirode i životne sredine postala je vrlo važno društveno i političko pitanje što dovodi do promjene u razmišljanju, pristupu i djelovanju u svim segmentima životne sredine. U svrhu unaprjeđenja zaštite životne sredine, a posebno radi postizanja ciljeva u poboljšanju kvaliteta vazduha, zemljišta, vode, mora, čistije proizvodnje, upravljanja otpadom, smanjenja emisija štetnih gasova, zelene ekonomije Eko-fond će i dalje podsticati obrazovne, istraživačke i razvojne studije te sufinansirati odgovarajuće programe, projekte i slične aktivnosti. U tom smislu planirano je angažovanje akademskih institucija i stručnih pojedinaca na projektima, izradi studija itd, kao i putem komisija u aktivnostima Eko-fonda.

- **Učešće u radnim grupama, konferencijama**

Učestvovanje u aktivnostima radnih grupa, radu konferencija, aktivnostima u globalnim kampanjama i radnim platformama, radnim sastancima nastaviće se i tokom 2022. godine. Predstavnici Eko-fonda su pozvani da učestvuju u radu sledećih radnih grupa:

1. Radna grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore EU za oblast pravne tekovine koja se odnosi na pregovaračko Poglavlje 27 – životna sredina i klimatske promjene (Kabinet predsjednika Vlade Crne Gore, Kancelarija za evropske integracije);

2. Tehnička radna grupa za izradu Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana (Ministarstvo kapitalnih investicija);
3. Radna grupa - Podrška promjeni paradigme ka niskokarbonskom saobraćaju u Crnoj Gori“ (Ministarstvo kapitalnih investicija);
4. Šest radnih grupa u okviru realizacije projekta „Solari 3000+“ i „Solari 500+“ (Elektroprivreda Crne Gore);
5. Radna grupa na projektu „Izgradnja solarne elektrane na krovu zgrade Skupštine Crne Gore“ (Skupština Crne Gore);
 - Za priključivanje na mrežu
 - Za snabdjevanje električnom energijom
 - Za verifikaciju izvedenih radova i trebovanje opreme
 - Za fakturisanje
 - Za medijsku promociju projekata
6. Radna grupa za promociju i identifikaciju projekata iz oblasti zelene ekonomije (Ministarstvo ekonomskog razvoja);
7. Komisija za investicije u energetskeg sektoru;
8. Program Ekonomskog oporavka (Ministarstvo ekonomskog razvoja)
9. Radne grupe za izradu predloga Odluke o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma);
10. Sektorska radna grupa za izbor i ocjenu strateškog značaja prioriternih infrastrukturnih projekata u oblasti životne sredine (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma);
11. Priprema realizacije projekata podrške pri kupovini i ugradnji fotonaponskih panela za individualne stambene objekte;
12. Radna grupa za koordinaciju procesa pripreme projekta “Podrška promjeni paradigme ka niskokarbonskom saobraćaju“
13. Evaluacija napretka u sprovođenju politika razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP);
14. Radna grupa za izradu Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana (National Energy and Climate Plan- NECP)

- **Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama**

Na osnovu projekcije prihoda shodno trenutnom zakonskom okviru evidentno je da će Eko-fond u narednom srednjoročnom periodu raspolagati sa vrlo ograničenim finansijskim sredstvima, tako da će od izuzetne važnosti i tokom 2022. godine biti rad na privlačenju međunarodnih sredstava kroz prepoznavanja dostupnih fondova i uspostavljanje bilateralne saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama, kao i nastojati da se uključi u procese planiranja i programiranja korišćenja pretpristupnih fondova Evropske unije.

S ciljem razmjene znanja i iskustava, jačanja pozicije i na međunarodnom tržištu, sudjelovanja u međunarodnim projektima Eko-fond i tokom 2022. godine planira uspostavljanje i realizaciju saradnje s međunarodnim institucijama, organizacijama i fondovima u regionu kako bi na se taj način kroz projekte bilateralne saradnje osigurao dodatna sredstva za ulaganje u zaštitu životne sredine i klimatsko/energetske oblasti.

Međunarodne finansijske institucije i organizacije – Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama, kao jedno od polja djelovanja, zauzimaju značajno mjesto u radu Eko-fonda. Korišćenje finansijskih sredstava iz ovih izvora je svakako nešto na šta se računa u sprovođenju budućih programskih aktivnosti Eko-fonda i gdje su postavljene dobre osnove kroz sklapanje memoranduma (sporazuma) o saradnji. Pomoć međunarodnih organizacija imaće poseban značaj u prvim godinama poslovanja društva, dok sa razvijanjem djelatnosti ta pomoć dobijaće na značaju, a odnosiće se prije svega na prenošenje odgovarajućih iskustava, transfer znanja i vještina, kao i na podizanje tehničko-administrativnih kapaciteta Društva i sprovođenja zajedničkih projekata. U prilog ovome govori i potpisivanje Sporazuma o saradnji između Eko-fonda i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori u junu 2020. godine, kojim je predviđena dalja podrška institucionalnom razvoju Eko-fonda kroz zajedničke aktivnosti u kreiranju održivog finansijskog mehanizma za životnu sredinu i klimatsko-energetsku oblast, pomoći u povećavanju konkurentnosti crnogorske ekonomije kroz razvoj zelenih poslova i stvaranju okvira za razvoj nisko-karbonske budućnosti u kojoj se ekonomski rast ne ostvaruje na štetu životne sredine.

Eko-fond je u saradnji sa Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma-Direktoratom za EU integracije, međunarodnu saradnju i klimatske promjene pokrenuo inicijativu prema Zelenom klimatskom fondu (*Green Climate Fund*) za dobijanje akreditacije koja će omogućiti pristup ka međunarodnom fondu za povlačenje sredstava za finansiranje projekata u oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti u Crnoj Gori. Nacionalnim programom prioriternih aktivnosti u oblasti ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promjene u okviru saradnje sa Zelenim klimatskim fondom, Eko-fond je prepoznat kao potencijalno akreditovano tijelo za direktan pristup ZKF-u. Kroz odabrane projektne prijedloge u okviru Programa prioriternih aktivnosti Eko-fond je označen kao potencijalni implementacioni partner u projektima vezanim za: povećanje klimatske otpornosti zdravstvenih ustanova, sprovođenju mjera energetske efikasnosti i uvođenju obnovljivih izvora energije u stambenom sektoru, kao i projektima nisko-karbonskog saobraćaja.

U saradnji nadležnog Ministarstva i predstavnika ZKF-a u Crnoj Gori pripremljen je prijedlog projekta koji se bazira na institucionalnom jačanju nacionalne kontaktne tačke, Direktorata za EU integracije, međunarodnu saradnju i klimatske promjene Eko-fonda, radne grupe za Nacionalni savjet za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem, kroz podršku implementaciji ažuriranog Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC).

Ključna tačka ovog prijedloga projekta, a vezana za Eko-fond, je sprovođenje finansijskih politika i analiza kako bi se identifikovale održive sektorske ulazne tačke i investicione/finansijske strategije za finansiranje klimatskih promjena. Na taj način bi bio podržan razvoj višegodišnje strategije za pristup klimatskom finansiranju odnosno izgradnji modaliteta finansiranja i strategije ulaganja sa fokusom na implementaciju nacionalnog utvrđenog doprinosa. U isto vrijeme omogućilo bi se sprovođenje obuke za unaprjeđenje kapaciteta Eko-fonda za sprovođenje klimatske strategije finansiranja. Vrijednost projekta, čiji nosilac će biti Eko-fond iznosi 300.056,00€ sa rokom za implementaciju od 12 do 18 mjeseci.

Eko-fond je zvanično pokrenuo proces akreditacije u IV kvartalu 2021.godine. S tim u vezi, Eko-fond će paralelno raditi na sprovođenju prijedloga projekta i procesa akreditacije, kao preduslova za dobijanje iste. Tokom procesa akreditacije, potrebno je donijeti određene propisane politike i procedure Zelenog klimatskog fonda, kao i predstaviti kapacitet za realizaciju projekata i programa različitih finansijskih instrumenata iz kategorija ekološkog i socijalnog rizika koje se procjenjuju shodno standardima ZKF-a. Rezultat procesa akreditacije

odrediće veličinu projekta ili programa; fiducijarne funkcije, koje će oblikovati način njegovog poslovanja koristeći resurse Eko-fonda (grantovi, zajmovi i garancije).

Ministarstvo kapitalnih investicija u saradnji sa Ministarstvom zdravlja implementira projekat “Energetska efikasnost u Crnoj Gori – druga faza” (MEEP 2). MEEP 2 se finansira iz kreditnog aranžmana koji je potpisan između Vlade Crne Gore i Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD), a ima za zadatak primjenu mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima i kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja omogućiće da se radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u drugim objektima finansiraju iz ušteda koje su ostvaruju u adaptiranim objektima. Implementacija MEEP 2 projekta započela je 1. septembra 2018. godine i trajeće do 31.12.2023. godine. Budžet projekta je 6.000.000,00€. U cilju realizacije projektnog zadatka MEEP 2, a koji se odnosi na kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru, izrađena je studija i predlog modela za finansiranje projekata energetske efikasnosti koji bi mogli biti primjenjivi u Crnoj Gori, a u okviru kojeg je Eko-fond prepoznat kao institucija koja bi uz određene pravne izmjene mogla imati ulogu revolving fonda, kao i ulogu super ESCO. Stoga, u pogledu budućeg razvoja Eko-fonda i definisanja *mape puta* potrebno je uzeti u obzir prethodno navedeno. Sa predstavnicima Svjetske banke, kao i MEPP2 timom u proteklom periodu Eko-fond je ostvario intezivnu komunikaciju, a koja će očekivano biti nastavljena i u 2022. godini.

2.9. Finansijsko poslovanje

- Izradu i revizije godišnjeg Finansijskog plana i Plana nabavki;
- Redovno godišnje izvještavanje o sprovođenju finansijskog plana te interno mjesečno praćenje sprovođenja finansijskog plana;
- Praćenje, analizu i izradu izvještaja o naplaćenim naknadama i prihodima Društva;
- Namjensko trošenje sredstava i osiguranje zakonitosti finansijskog poslovanja;
- Praćenje propisa iz oblasti finansijskog poslovanja Društva.

2.10. Knjiga procedura Društva

Shodno Zakonu o finansijskom upravljanju i kontroli, 08.02.2021. godine donesena je Knjiga procedura Društva u kojoj su finansijske i pravne procedure jasno izdefinisane i shodno kojima je Društvo odgovorno za efikasno i adekvatno finansijsko upravljanje koje će omogućiti pouzdan sistem finansijske kontrole, a na taj način i efektivno izvršenje funkcija Društva, uključujući i upravljanje rizikom, radi sprečavanja utvrđivanja prevare i korupcije.

Osoba zadužena za finansijsko upravljanje i kontrolu (lice za FMC) u Društvu, stara se za sprovođenje i primjenu finansijske regulative radi sprovođenja sistema finansijskih kontrola i upravljanja Društvu. Takođe, sačinjen je set internih pravila i procedura u cilju pravilnog, ekonomičnog, efikasnog i efektivnog korišćenja budžetom odobrenih sredstava. Interna pravila za FMC i ostala dokumentacija predstavlja skup pravila i procedura uključujući i opis radnih mjesta koji objašnjavaju rad finansijskog poslovanja u Društvu.

2.11. Komunikaciona strategija

Razvoj svakog proizvoda u okviru Eko-fonda i njegova uspješnost na tržištu zavisice prije svega, od marketing strategije koja treba da prati poslovanje Eko-fonda. Primjena savremenih dostignuća marketinga postavlja se kao imperativ pred menadžmentom Društva, naročito imajući u vidu specifične ciljne grupe kojima su namijenjeni proizvodi i aktivnosti Eko-fonda. Kako bi se obezbjedilo unaprjeđenje transparentnosti i kvalitetno predstavljanje rada Eko-fonda u javnosti potrebno je izraditi komunikacionu strategiju u cilju intenziviranja i

poboljšavanja komunikacije prema svim ciljnim grupama (tj. korisnicima sredstava Društva), što omogućava očuvanje i unaprjeđenje pozitivnog imidža Eko-fonda. Jedan od ciljeva Komunikacione strategije biće produbljivanje i jačanje odnosa sa svim definisanim ciljnim grupama i poslovnim partnerima.

Sve komunikacione i marketinške aktivnosti odobrava menadžment Eko-fonda kroz usvajanje godišnjeg Plana marketing aktivnosti za 2022. godinu. Ukoliko se tokom predmetnog perioda javi potreba za realizacijom dodatnih neplaniranih aktivnosti, iste se takođe odobravaju od strane menadžmenta, a na predlog službenika zaduženih za realizaciju komunikacionih aktivnosti u Službi za pravne i opšte poslove. Godišnji plan marketinga polaziće od trenutne pozicije Eko-fonda (finansijske pozicije, aktuelnih projekata, ciljne grupacije, raspoloživih instrumenata i budžeta marketinga) i definisati aktivnosti na implementaciji strategije i taktike marketinga. Od uspješnosti marketing aktivnosti u mnogome će zavistiti generalni uspjeh Eko-fonda u realizaciji svoje misije.

Razvoj strukture, redovno ažuriranje i inoviranje veb-sajta, kao alatke u službi podrške marketinškim aktivnostima, je i tokom 2022. godine prepoznat kao prioritetna aktivnost. Na sajtu se mogu naći sve informacije koje su neophodne korisnicima usluga Eko-fonda, zatim zakonski i podzakonski akti na kojima se bazira djelatnost Društva, kao i interna akta. Takođe, dijeljenjem informacija koje se tiču poslovanja i aktivnosti koje se sprovode u Eko-fondu, sve zainteresovane strane su u prilici da blagovremeno budu obaviješteni o radu Eko-fonda, a transparentost u radu jedan je od vodećih postulata Društva. Takođe, aktivno se radi na promovisanju aktivnosti i na društvenim mrežama: Facebook i Instagram. U narednom periodu radiće se i na prevodu sadržaja sa veb-sajtu na engleskom jeziku, tj. kreiranje dvojezičnog sajta.

Kroz redovne kontakte i saradnju sa medijima aktivno će se raditi na proširenju i unapređenju saradnje. U saradnji sa predstavništvima i odabranom agencijom/agencijama, cilj je osigurati komunikaciju na emitivnim tržištima, gdje je potrebno osigurati: strategiju za odnose s medijima i na društvenim mrežama, strategiju saradnje sa novinarima i blogerima, pripremu sadržaja za emitivna tržišta te praćenje i redovno izvještavanje, posebne projekte koji se oslanjaju na društvene medije i događaje u skladu s raspoloživim budžetom. U planu je održavanje konferencija za štampu, info dana i organiziranje tematskih emisija u elektronskim medijima.

Društvene mreže su se pokazale kao izuzetno bitan kanal za kontinuiranu komunikaciju na svim emitivnim tržištima, kao i za redovnu proaktivnu komunikaciju s ciljnim grupama. Aktivnosti na društvenim mrežama odvijace se tokom cijele godine, a angažovana agencija zajedno sa Službom za pravne i opšte poslove Eko-fonda pripremaće mjesečni plan objava aktuelnosti rada društva.

Služba za pravne i opšte poslove Eko-fonda podnosiće redovan mjesečni izvještaj koji sadrži analizu i statističku obradu plasiranih medijskih sadržaja i objava na društvenim mrežama, sa ciljem podizanja kvaliteta u radu Službe, a prije svega kako bi imali jasne pokazatelje u kojoj mjeri je ono što plasiramo doprlo do javnosti i kakav utisak je na nju ostavilo i smjernice za dalji rad.

Aktivnosti oglašavanja i vidljivosti projekata i tokom 2022. godine obuhvataće: 1. oblikovanje brend identiteta - grafičkog, audio, video i digitalnog; 2. digitalno oglašavanje - pisanje tekstova, dizajn i priprema oglasa za štampane i digitalne medije, zakup oglasnog prostora i vremena u specijalizovanim te opštim medijima (TV, web portali, društvene mreže); 3. sponzorska vidljivost u prostoru i vremenu - stalna i privremena na događanjima uživo, u štampanim publikacijama, audio i video difuzijskim emisijama, te u digitalnim medijima; 4. događaji: sastanci, debate, okrugli stolovi, savjetovanja, naučne i stručne konferencije, tribine i javne rasprave, seminari, društveno odgovorne aktivnosti, akcije. U području vidljivosti brend identiteta projekta naglasak će biti na osiguranju prepoznatljivosti projekta u različitim

komunikacijskim kontekstima - statičke i dinamičke vidljivosti u analognim i digitalnim kanalima komunikacije.

2.11.1. Vizualizacija i medijska promocija planiranih projekata

Za uspješnu realizaciju svakog pojedinačnog projekta koji će Eko-fond sprovesti tokom 2022. godine neophodna je adekvatna medijska promocija kako bi u što skorijem vremenu postao široko prepoznat kao ključna financijska institucija u oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti. Shodno dinamici propisanoj Godišnjim programom raspisivanja javnih konkursa za 2022. godinu u saradnji sa marketinškom agencijom/partnerima na projektima Eko-fond će raditi na zajedničkoj strategiji medijske promocije svakog projekta pojedinačno kako bi sa jedne strane potencijalni korisnici bili blagovremeno obaviješteni o predmetu javnog konkursa, uslovima korišćenja i potrebnoj dokumentaciji, a sa druge strane bi se radilo na očuvanju i stvaranju ugleda i imidža institucije.

Osnovni zadaci promotivnih aktivnosti su da se u javnosti podigne nivo svijesti o zaštiti životne sredine, korišćenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti i da se izazove interesovanje korisnika za učešće u projektima koje Eko-fond sprovođi i da se tako stigne do što većeg broja korisnika subvencija koje nudi.

2.11.1.1. Planirana medijska kampanja za projekte iz oblasti životne sredine

Koliko je važno doprijeti do korisnika sredstava Eko-fonda, jednako je važno paralelno jačati svijest kompletne javnosti o važnosti očuvanja životne sredine i sprovođenja mjera energetske efikasnosti. Zbog toga će, u dijelu promocije projekata iz oblasti zaštite životne sredine važan zadatak biti promocija svake pojedinačne aktivnosti. To znači da će Eko-fond aktivno i posvećeno obavještavati medije o svim aktivnostima na projektima koje će sprovođi iz ove oblasti.

U planiranju promocije projekata iz oblasti zaštite životne sredine akcenat će biti stavljen upravo na što aktivniju medijsku promociju aktivnosti koje će se sprovođi sa ciljem podizanja svijesti cjelokupne javnosti o značaju zaštite, očuvanja i unprijeđenja životne sredine, kao i Eko-fonda kao institucije koja sprovođi finansiranje ovakvih projekata. Kao i do sada, u 2022. godini planirano je održavanje i samostalno sprovođenje akcija kolektiva Eko-fonda, kao i u saradnji sa partnerima, a sve u cilju promovisanja važnosti zaštite životne sredine.

- **Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje fizičke zaštite**

- Uprilичiti svečano potpisivanje Sporazuma saradnje između JP „Nacionalni parkovi“ i Eko-fonda;

- Napraviti multimedijalni materijal prilikom uručenja opreme i saopštenje za medije;

- Informacije o projektu postavljati na veb-sajt i društvene mreže, i davati u štampane medije.

- **Unapređenje komunalne infrastrukture u NP „Skadarsko jezero“**

- Uprilичiti svečano potpisivanje Sporazuma između JP „Nacionalni parkovi“ i Eko-fonda;

- Napraviti multimedijalni sadržaj prilikom početka i završetka izvođenja radova;

- Informacije o projektu postavljati na veb-sajt i društvene mreže, i davati u štampane medije.

- **Unapređenje informacijskog sistema zaštite životne sredine kroz uspostavljanje integrisanog katastra zagađivača**

- Zajedničke aktivnosti sa Agencijom za zaštitu životne sredine na promociji ovog važnog

projekta i pokretanje javne debate o važnosti i neophodnosti uspostavljanja katastra zagađivača;

- Eko-fond će u skladu sa svojim mogućnostima nastojati da aktivno promoviše ovu važnu temu;
- U ime Eko-fonda obavještavati javnost o datoj temi, što konkretno znači slanje saopštenja za medije, multimedijalni sadržaj i video materijal za TV priloge, gostovanje u emisijama;
- Kontinuirano praćenje teme na društvenim mrežama.

- **Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda i Podrška izgradnji postrojenje za obradu otpada za odvojeno i kontrolisano odlaganje građevinskog otpada na deponiji „Možura“**

- Putem kanala komunikacije informisati cjelokupno društvo o trenutnom stanju i o benefitima koje će donijeti sprovedene projektne aktivnosti;
- Aktivnosti Saradnika za odnose s javnošću biće usmjerene na aktuelizaciju date teme u medijima, kroz gostovanje u ekološkim emisijama, intervju u štampanim medijima i na portalima;
- Konkretno aktivnosti biće najavljene, ispraćene i sumirane u medijima;
- Podrška izgradnji sistema za sakupljanje deponijskog gasa i njegovu upotrebu u kogenerativnom postrojenju za proizvodnju toplotne i električne energije;
- Saradnik za odnose s javnošću ima zadatak da kontinuirano prati aktivnosti na ovom projektu, te da promoviše važnost investicije;
- Aktuelizacija problema u medijima i najava aktivnosti, kao i predstavljanje benefita po cjelokupno društvo i isticanje benefita koje će sa sobom donijeti realizacija ove investicije.

- **Javni poziv civilnom sektoru za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine**

- Aktivnosti koje će se organizovati u saradnji sa civilnim sektorom će se medijski ispratiti;
- Aktivnosti u medijima biće usmjerene na podizanje svijesti javnosti o značaju zaštite svih segmenata životne sredine, prilagođavanju na klimatske promjene;
- Izrada informativno-edukativnih materijala;
- Kako bi se postigli ciljevi ovog projekta Saradnik za odnose s javnošću ima zadatak da kontinuirano tokom godine kroz kanale komunikacije radi na povećanju svijesti građana o zaštiti životne sredine i da ih animira da se i sami uključe u proces reformi u oblasti životne sredine.

- **Javni poziv za sufinansiranje realizacije projekata prevencije nelegalnog odlaganja otpada u 2022. godine**

- Zajedničke aktivnosti (događaji) sa korisnicima odnosno jedinicama lokalnih samouprava sa kojima će se sprovoditi projekat medijski ispratiti;
- Konkretno aktivnosti biće najavljene, ispraćene i sumirane u medijima.

Napomena: Troškovi medijske promocije projekata iz ove oblasti su minimalni, a odnosiće se na eventualne troškove prilikom upriličenja potpisivanja Sporazuma, troškove objave teksta u štampanim medijima, gostovanja u TV medijima, mogućeg organizovanja okruglih stolova, na povećati broj objava na društvenim mrežama i sl, a sve u cilju unaprjeđenja njihove vidljivosti. Sve navedene aktivnosti promocije projekata iz oblasti zaštite životne sredine spadaju u redovne radne aktivnosti Saradnika za odnose sa javnošću i ne iziskuju dodatna finansijska sredstva.

2.11.1.2. Planirana medijska kampanja za projekte iz oblasti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

S obzirom na to da se radi o projektima u kojima je akcenat stavljen na krajnje korisnike, Eko-fond ima zadatak da istim pošalje jasnu poruku i zainteresuje ih za naše usluge. Od zainteresovanosti korisnika zavisi i krajni ishod projekta, pa je zbog toga veoma važno u saradnji sa marketinškom agencijom napraviti dobru promociju projekata koje sprovodimo.

Promocija projekata koje će sprovoditi Eko-fond iz ove oblasti podrazumijeva najavu projekata u medijima prije raspisivanja javnog poziva, kontinuirano reklamiranje tokom trajanja javnog poziva i promociju realizacije nakon zatvaranja javnog poziva, kao i obavještanje cjelokupne javnosti o ishodu projekta.

Zbog svega toga materijal koji će se plasirati za potrebe promocije projekata mora biti usklađen i strateški i prilagođen ciljnim grupama i uređajima koje oni koriste. Akcenat je na tome da materijal bude dominantnije vizuelne nego tekstualne forme.

U oba projekta koji se tiču energetske efikasnosti neophodna je saradnja sa marketinškom agencijom radi pružanja usluga grafičkog dizajna, izrade video spotova, pozicionog slogana, izrade brošura, banera, covera, roll up-a, media mix-a i slično. Saradnja sa marketinškom agencijom i konkretne usluge biće precizirane u medija brifu koji ćemo dostaviti agenciji.

- **„Solari 3000+ i Solari 500+“**

- Projekat se sprovodi u partnerstvu sa EPCG koja snosi sve troškove izrade promotivnog materijala;

- Eko-fond aktivno radi na promociji ovog projekta u koordinaciji sa službom za odnose s javnošću EPCG.

- **Energetski efikasna vozila za državne organe, privredu i fizička lica i investicioni podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila**

- Za uspješnu promociju projekata neophodna je saradnja sa marketinškom agencijom kako bi se za potrebe promocije uradio promotivni spot, reklama, baneri i ostali neophodan promotivni materijal.

Planirane aktivnosti:

- Organizovati sastanke sa privrednicima radi prezentovanja podsticaja koje nudimo;

- Organizovati sastanke sa predstavnicima organa državne uprave i lokalnih samouprava radi predstavljanja projekta;

- U saradnji sa agencijom pripremiti promotivni materijal;

- Prije objavljivanja javnog poziva početi sa najavljuvanjem projekta;

- Objavljivanje javnog poziva medijski propratiti;

- Konferencije za medije;

- Ugovaranje reklamnog prostora na televiziji i radiju tokom trajanja javnog poziva, plaćeni oglasi na internetu;

- Kontinuirana promocija na društvenim mrežama.

Finansijski okvir: Kako bi se došlo do krajnjih korisnika i kako bi bili upoznati sa podsticajima koji se nude Eko-fond planira da izdvoji maksimalno do 3% ukupnog budžeta projekata u svrhu marketinga, odnosno da maksimalno iznosi 10.500,00€.

- **Energetska efikasnost za individualne stambene objekte-domaćinstva i za poslovne objekte namijenjene privredi**

Za uspješnu promociju projekata neophodna je saradnja sa marketinškom agencijom kako bi se za potrebe promocije uradio promotivni spot, reklama, baneri i ostali neophodan promotivni materijal.

- Organizovati sastanke sa privrednicima radi prezentovanja podsticaja koje nudimo;
- Prije raspisivanja javnog poziva početi sa medijskom promocijom kako bi zainteresovali javnost;
- U saradnji sa agencijom pripremiti promotivni materijal (video spot, reklama, baneri...);
- Objavljivanje javnog poziva medijski propratiti;
- Konferencije za medije;
- Ugovaranje reklamnog prostora na televiziji i radiju tokom trajanja javnog poziva, plaćeni oglasi na internetu;
- Kontinuirana promocija na društvenim mrežama.

Finansijski okvir: Kako bi se došlo do krajnjih korisnika i kako bi bili upoznati sa podsticajima koji se nude Eko-fond planira da izdvoji maksimalno do 5% ukupnog budžeta projekata, odnosno 12.000,00€, što su maksimalna raspoloživa sredstva za marketing.

Napomena: U zavisnosti od dodatnih raspoloživih sredstava i budžeta za 2022. godinu vrijednost projekta će se mijenjati, pa samim tim i učešće marketinga u ukupnom budžetu.

2.12. Društveno odgovorno poslovanje

Društveno odgovorno poslovanje predstavlja posvećenost i doprinos Eko-fonda održivom razvoju kroz svoj rad, što podrazumijeva odgovoran odnos prema lokalnom okruženju, životnoj sredini, kao i društvu u cjelini, i kao takvo iskazuje svoju predanost da se sve poslovne aktivnosti obavljaju na zakonom dozvoljen način i uz poštovanje najviših etičkih i poslovnih standarda uz odgovornost u pogledu poslovne etike i ponašanja. Svjesni uticaja na društvo i životnu sredinu u cjelini koji proizilaze iz poslovanja Društva i tokom 2022. godine trudićemo se da kontinuirano doprinosimo održivom razvoju kroz napredak – kako samog Društva, tako i društva u cjelini.

Eko-fond će i ubuduće težiti statusu društveno odgovornog preduzeća kroz uspostavljanje takvog pravca poslovanja da društvenu odgovornost učini sastavnim dijelom svojih politika, organizacione kulture, struktura i aktivnosti. Neki od načina na koje se to već postiglo su sledeći: kroz viziju i misiju osnivanja Eko-fonda jasno i precizno definisano je opredjeljenje za društveno odgovorno poslovanje, donošenjem pravilnika i drugih internih akta koji su definisali pravila i procedure, motivisanje zaposlenih da podrže i da se uključe u aktivnosti društvene odgovornosti; usvajanjem kodeksa ponašanja ili etički kodeks kojim se konkretizuje posvećenost društva principima društvene odgovornosti; uključivanjem društvene odgovornosti kao ključnog elementa strategije poslovanja društva.

Društvena odgovornost poslovanja postaje sve važnija komponenta poslovanja Eko-fonda koji nastoji zadovoljiti sve zahtjevnije etičke, ekološke, pravne i javne standarde. Društveno odgovorno ponašanje Eko-fonda nameće potrebu da institucija zauzme aktivnu ulogu u projektima važnim za zaštitu i unaprjeđenje životne sredine, kao i projektima unaprjeđenja energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije. Kada govorimo o učešću u predmetnim projektima, tu, prije svega, imamo u vidu finansiranje projekata koji pospješuju razvoj ekološke vizije Crne Gore i podržavaju društveno korisne projekte. Eko-fond će i u narednom periodu u saradnji sa drugim institucijama učestvovati u realizaciji i promociji niza projekata od značaja za sektor životne sredine i klimatskih promjena, kao i učestvovati u finansiranju društveno korisnih aktivnosti (sponzorisane ekoloških događaja i manifestacija, proslava

ekološki značajnih datuma, finansiranje okruglih stolova i konferencija, učešće u finansiranju naučno – stručnih događaja, akcija čišćenja, i drugi oblici finansiranja društveno korisnih djelatnosti), shodno svojim finansijskim mogućnostima.

3. FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA

Realizacija projektnih aktivnosti za 2022. godinu planirana je prevashodno iz sredstava obezbjeđenih od naplate eko-naknada zbog zagađivanja životne sredine (ispuštanja zagađujućih materija u vazduh; uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač; stvaranje i deponovanje opasnog otpada) koje se plaćaju po principu „zagađivač plaća”, shodno članu 77 Zakona o životnoj sredini ("Službeni list CG", broj 52/16). Visina, način obračuna i plaćanja navedenih eko-naknada definisana je Uredbom o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine ("Službeni list RCG", br. 26/97, 9/00, 52/00, "Službeni list CG", br. 33/08, 5/09, 64/09, 40/11, 49/11). S obzirom na to da se radi o Uredbi iz 2011. godine i da je u međuvremenu osnovan Eko-fond, donošenje nove Uredbe je neophodno. U toku je proces izmjene navedene Uredbe prvenstveno sa ciljem uspostavljanja unaprijeđenog i funkcionalnijeg sistema obračuna i naplate eko-naknada, a prevashodno kroz unaprjeđenje registra zagađivača koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine. Takođe, novom Uredbom jedinični iznosi eko-naknada će biti propisani na način da budu uporedivi s iznosima u zemljama u regionu i usklađeni sa indeksom potrošačkih cijena, kao i podsticajni za pravna i fizička lica, na način da ih podstiču na sprovođenje mjera u cilju smanjenja emisija.

Jedan dio naknada je predviđen da se ostvari po osnovu drugih zakona:

- Shodno Zakonu o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Sl. list CG", br. 73/2019), Uredbi o aktivnostima, odnosno djelatnostima koje emituju gasovi sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list Crne Gore", br. 008/20) predstavlja još jedan zakonski utemeljen osnov za obezbjeđivanje prihoda Eko-fonda kroz princip da sredstva prikupljena od prodaje emisionih kredita na aukciji, za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida, se uplaćuju na žiro račun Društva, kao jedan od ključnih mehanizama za smanjenje emisija, ali i povećanje efikasnosti i unaprjeđenje industrijske i energetske proizvodnje. Tokom 2021. godine pokrenut je postupak izmjene Uredbe u cilju boljeg definisanja uloge Eko-fonda i obezbjeđivanja stalnog i održivog modela finansiranja Društva, čija sredstva će se namjenski trošiti tokom 2022. godine u projekte smanjenja emisija gasova staklene bašte i borbe protiv negativnih uticaja klimatskih promjena, što će značajno olakšati planiranje i ispunjenje nacionalnih obaveza prema zahtjevima zakonodavstva EU, ali i međunarodne zajednice.
- Zakonom o putevima ("Sl. list CG", broj 82/2020) kao prihod Eko-fonda definisana je naknada za eksterne troškove putarine kao nadoknada za sprječavanje zagađenja vazduha i negativnog uticaja buke drumskog saobraćaja na stanovništvo. Iako je predmetni zakon usvojen još u 2020. godini, Eko-fond još uvijek nije ostvario prihode po osnovi istog. Uzimajući u obzir da je saobraćaj prepoznat kao jedan od tri glavna izvora zagađenja vazduha u Crnoj Gori i da eko-fondovi u regionu kao stabilan i kontinuiran prihod imaju upravo naknadu koju plaćaju sva motorna vozila prilikom registracije (ekološka taksa), potrebno je u nekom budućem periodu razmotriti izmjenu navedenog zakona u cilju uvođenja nove ekološke naknade na motorna vozila.

U cilju daljeg unaprjeđenja cjelokupnog sistema zaštite životne sredine i prepoznavanja uloge Eko-fonda kao centralne finansijske institucije koja doprinosi ostvarivanju ciljeva zaštite i očuvanja svih segmenata životne sredine, kao i postizanja mjera energetske/klimatske politike potrebno je raditi na izmjeni i dopuni postojećeg normativnog okvira kroz uvođenje novih

naknada. Uvođenje novih modela naknada je složen proces koji zahtjeva multidisciplinarni pristup i prevashodno mora uvažiti i uticaje na privredu i standard građana zbog čega je dugotrajan i zahtijeva detaljne analize, a samim tim njihov potencijal u ovom trenutku nije moguće utvrditi za dugoročno stabilno poslovanje Eko-fonda. Analizom trenutnog zakonodavnog okvira kao ključna naknada za obezbjeđivanje stabilnog budućeg izvora prihoda Eko-fonda prepoznata je grupa naknada vezana za posebne kategorije otpada (npr. naknada za upravljanje električnim i elektronskim otpadom, baterijama i akumulatorima, gumama, ambalažom i ambalažnim otpadom, itd.). Trenutno se radi na Predlogu zakona o upravljanju otpadom kojim treba uspostaviti preduslove i pronaći najbolji model za uključivanje Eko-fonda u sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada.

Finansijska održivost i ostvarenje svrhe zbog koje je Eko-fond i osnovan, odnosno realizovanje ciljeva politike Vlade Crne Gore na polju održivog razvoja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, klimatskih promjena, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, u mnogome će zavisiti od prepoznavanja budućih mogućih mehanizama za obezbjeđivanje prihoda Eko-fondu.

Kao mogući izvori finansiranja Eko-fonda identifikovana su sredstava prikupljena od akciza (mineralna ulja i njihove derivate, benzin, dizel gorivo itd.), koncesija i drugih naknada. Imajući u vidu da se Eko-fond treba finansirati po principu „zagađivač plaća“ i da su mineralna ulja odnosno nafta i njeni derivati, kao i eksploatacija mineralnih sirovina (npr. uglj) veliki zagađivači životne sredine, opravdano bi bilo da se dio prihoda od akciza i korišćenja prirodnih resursa koristi za zaštitu životne sredine putem Eko-fonda. Međutim, dodatno propisivanje specifičnih naknada kao izvora sredstava Eko-fonda zahtijevalo bi pronalaženje odgovarajućeg pravnog okvira za preusmjeravanje ovih sredstava u Eko-fond, tj. podrazumijevalo bi izmjene i dopune postojećeg zakonskog okvira (Zakona o akcizama, Zakona o rudarstvu) kojim bi se sredstva ili dio sredstava od naknada za korišćenje mineralnih sirovina preusmjerio iz budžeta na račun Eko-fonda, odnosno da se određeni procenat akcize na mineralna ulja, njihove derivate i supstitute namjenski usmjerava i koristi za rad Eko-fonda. Takođe, dio sredstava za finansiranje Eko-fonda mogla bi se obezbjediti i od poreza na upotrebu motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letjelica shodno Zakonu o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica.

Shodno Zakonu o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", broj 054/16) može se uspostaviti obaveza plaćanja naknade za sakupljanje, korišćenje i promet zaštićenih vrsta divlje flore, faune i gljiva.

S obzirom na to da ostvarivanje gore navedenih prihoda Eko-fonda, kao i njegovih budućih aktivnosti na ostvarivanju ciljeva zaštite životne sredine i postizanja mjera energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije umnogome zavisi od aktivnosti nadležnih ministarstava kroz donošenje potrebnih propisa, Eko-fond će nastaviti sa inicijativama za donošenje potrebnih propisa tj. izmjenu i dopunu postojećeg normativnog okvira. U slučaju usvajanja i primjene navedenih normativnih akata, kao i izmjena i dopuna postojećih, došlo bi do daljeg povećanja prihoda društva i povećanja poslovnih aktivnosti Eko-fonda.

Ostvarivanje prihoda po principu „zagađivač plaća“ shodno važećim zakonima i podzakonskim aktima omogućuje se sufinansiranje programa i projekata zaštite životne sredine i energetske efikasnosti koji imaju za cilj sprečavanje daljeg zagađenja životne sredine, saniranje postojećih zagađenja, te održivo korišćenje prirodnih resursa, kao i podsticanje energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije. Dakle, polazišta Programa rada za 2022. godinu su dosadašnje aktivnosti i stečena iskustva, započete aktivnosti i projekti u prethodnoj godini, uska saradnja i razmjena informacija sa nadležnim ministarstvima, te analiza obaveza koje proističu iz nacionalno-strateških dokumenata. Program rada je objektivan i racionalan, zasnovan

prvenstveno na raspoloživim finansijskim sredstvima i kadrovskim potencijalima, pa je shodno tome Eko-fond izvršio i raspored planskih aktivnosti za 2022. godinu kroz sljedeće projektne aktivnosti:

- Projekti zaštite životne sredine;
- Projekti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije.

3.1. PROJEKTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Crna Gora se ističe raznolikošću staništa i ekosistema koja se odražava u velikoj biološkoj i genetskoj raznovrsnosti. Očuvanje i zaštita biološke raznovrsnosti predstavlja temeljnu vrijednost i značajan resurs u razvojnoj politici Crne Gore. Uz sve izazove, s jasno definisanim principima i ciljevima te energičnim djelovanjem, životnu sredinu je moguće dugoročno očuvati. Od izuzetne je važnosti zaštita životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa, unaprjeđivanje upravljanja životnom sredinom, sprečavanje zagađenja životne sredine, integracija pitanja zaštite životne sredine u druge sektorske politike (turizam, energetiku, industriju, poljoprivredu, šumarstvo, rudarstvo, saobraćaj itd.), jačanje svijesti i uključivanje javnosti u proces donošenja odluka i sprovođenja mjera, te uloga Eko-fonda u sufinansiranju programa i projekata zaštite životne sredine.

Uloga Eko-fonda je da svojim sredstvima i stručnim radom na projektima iz oblasti životne sredine daje doprinos ostvarivanju ciljeva postavljenih strateškim i planskim dokumentima Crne Gore, kao i preuzetih međunarodnih obaveza. Jačanjem saradnje s nadležnim ministarstvima, državnim institucijama, Nacionalnim parkovima, parkovima prirode i drugim javnim ustanovama, te međusektorskom saradnjom Eko-fond postaje glavni pokretač projekata i aktivnosti koje su usmjerene prema ciljanim istraživanjima, praćenju stanja prirode, očuvanju prirodnih vrijednosti, efikasnom upravljanju prirodom te upotrebi kvalitetnih rješenja za zaštitu prirode. Međusektorskom saradnjom u području zaštite životne sredine, prirode i održivog razvoja, Eko-fond će nastojati da da snažan doprinos podizanju svijesti javnosti o potrebi očuvanja životne sredine i prirode u svim oblicima ekonomskog i društvenog razvoja.

Glavni strateški ciljevi zaštite prirode su: povećati efikasnost osnovnih mehanizama zaštite prirode; smanjiti direktne pritiske na prirodu i podsticati održivo korišćenje prirodnih dobara; ojačati kapacitete sistema zaštite prirode; povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi; podići nivo znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode.

Aktivnosti na realizaciji programskih mjera i ciljeva u oblasti zaštite životne sredine Eko-fond je usmjerio u skladu sa strateškim dokumentima Vlade, ka ispunjenju sljedećih programskih ciljeva:

- Zaštiti i očuvanju biološke raznovrsnosti, posebno kroz uspostavljanje konzervacijskih mjera i zaštita biodiverziteta u zaštićenim prirodnim dobrima;
- Unaprjeđenje infrastrukture u zaštićenim prirodnim dobrima;
- Zaštiti voda u okviru zaštite životne sredine;
- Uređenju i sanaciji komunalnih i divljih deponija otpada;
- Unaprjeđenje monitoringa stanja životne sredine, posebno u cilju zaštite, očuvanju i poboljšanju kvaliteta vazduha i zemljišta, te ublažavanja klimatskih promjena i zaštiti ozonskog omotača;
- Podsticanju cirkularne ekonomije tj. čistije proizvodnje kroz izbjegavanje i smanjenje nastajanja otpada i emisija štetnih gasova u proizvodnom procesu;

- Uspostavljanju sistema integriranog upravljanja posebnim kategorijama otpada;
- Podsticanju obrazovnih, istraživačkih i razvojnih studija, programa i projekata i
- Međunarodnoj saradnji u projektima zaštite životne sredine.

Eko-fond će učestvovati u pripremi i sprovođenju projekata iz oblasti zaštite životne sredine u saradnji sa nadležnim institucijama, nadležnim ministarstima, kao i sa stručnim i naučnim institucijama, te jedinicama lokalne samouprave. Od ukupno planom predviđenih 1.160.000,00€ koliko će Eko-fond rasporediti za finansiranje programa zaštite životne sredine u 2022. godini planira se realizacija sledećih projekata:

3.1.1 Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprijeđenje službe zaštite

Predmet i cilj projekta: Kad su u pitanju zaštićena područja prirode i ispunjavanje ciljeva radi kojih su proglašena, kao presudan i najvažniji segment nameće se njihovo kvalitetno upravljanje. Međunarodne organizacije za zaštitu prirode kao ključno mjerilo efikasnosti zaštite u takvim područjima uzimaju koncept i kvalitet njihovog institucionalnog upravljanja i viziju dugoročnog plana za obezbjeđivanje stabilnog i dugoročnog sistema njihovog finansiranja. U Crnoj Gori i dalje postoji veliki raskorak između stvarnih finansijskih troškova potrebnih za adekvatno upravljanja pojedinim zaštićenim područjima i njihovih ukupno ostvarenih prihoda, što podrazumijeva prihode iz budžeta i one od vlastitih djelatnosti što dovodi u pitanje mogućnosti ostvarivanja ciljeva radi kojih su osnovani.

Eko-fond će projekat “Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprijeđenje fizičke zaštite” realizovati u saradnji sa JP “Nacionalni parkovi”, a osmišljen je upravo u cilju jačanja kapaciteta finansijskog upravljanja i održivosti zaštićenih područja, kao i jačanje institucionalnih i individualnih kapaciteta upravljača u cilju unaprijeđenja ekonomičnosti upravljanja zaštićenim područjima, i kako bi se ostvario doprinos održivom društveno-ekonomskom razvoju na lokalnom/nacionalnom nivou. Uspješnost upravljanja pojedinim zaštićenim područjem ogleda se prvenstveno kroz način na koji ono ispunjava zadatke zbog kojih je uspostavljeno. Služba zaštite (fizička i stručna) je osnov očuvanja prirodnih i stvorenih vrijednosti parka i osnov za ostvarivanje zacrtanih ciljeva zaštite životne sredine zaštićenog područja. U skladu sa unutrašnjim aktima Javnog preduzeća, stručne službe obavljaju sljedeće poslove: monitoringa u oblasti zaštite prirode, kontrola terena, sprečavanje i prijavljivanje nezakonitih radnji, prijavljivanje svih fizičkih promjena u parku, rad na kontrolno-naplatnim punktovima i drugi poslovi u funkciji zaštite i očuvanja prostora. Unutar JP „Nacionalni parkovi“ kontinuirano se radi na jačanju kapaciteta stručne službe, radi kvalitetnijeg obavljanja poslova zaštite, očuvanja i unaprijeđivanja prirodnih i kulturnih vrijednosti nacionalnih parkova, tako da će se realizacijom ovog projekta znatno uticati na podizanje kapaciteta i kvaliteta fizičke i stručne zaštite.

Očekivani rezultati projekta:

- Nabavka vozila za potrebe službe fizičke i stručne zaštite;
- Uspostavljanje kontinuiranog i unaprijeđenog monitoringa flore i faune;
- Uspostavljanje efikasnog sistema fizičke zaštite zaštićenog područja.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i JP „Nacionalni parkovi“

Budžet projekta: 127.028,82€

Iznos subvencije projekta: 107.974,50€

Iznos subvencije koju će dodijeliti Eko-fond za realizaciju ovog projekta je 85% investicije.

Vremenski okvir trajanja projekta: od II do IV kvartala

3.1.2. Unaprijeđenje komunalne infrastrukture u NP „Skadarsko jezero“

Predmet i cilj projekta: Osnovna djelatnost uprave JP „Nacionalnih parkova“ jeste zaštita i očuvanje izvornih prirodnih vrijednosti (geoloških, hidroloških, bioloških), ambijentalne raznolikosti, obezbjeđivanje nesmetanog odvijanja prirodnih procesa, te nadzor nad sprovođenjem uslova i mjera zaštite na zaštićenim područjima. U kontekstu zaštite voda od zagađivanja i sprečavanja negativnog uticaja na kvalitet voda, NP „Skadarskog jezera“ je pokrenula i realizovala projekte ugradnje uređaja za biološki tretman otpadnih voda iz objekata i pratećih sadržaja na zaštićenom prirodnom području. Površinske i podzemne vode Skadarskog jezera pogođene su organskim zagađenjem iz neprečišćenih otpadnih voda iz sela i gradova oko jezera, ali i hemijskim zagađenjem iz industrijskih postrojenja u Crnoj Gori. Cilj ugradnje bioloških uređaja na zaštićenim prirodnim područjima uz kontinuirani monitoring otpadnih voda jeste sprečavanje negativnog uticaja na kvalitet voda i biodiverzitet.

Neriješen sistem kanalizacije i otpadnih voda u zaštićenom području je prijatna, stoga je potrebno uspostaviti biološki tretman otpadnih voda na zaštićenim prirodnim područjima u cilju zaštite i očuvanja izvornih prirodnih vrijednosti. Kroz projekat je obezbjeđena finansijska podrška upravi Nacionalnog parka „Skadarsko jezero“ za sanaciju i rekonstrukciju bioprečišćivača (biojame) kako bi se smanjio pritisak na vodenu sredinu.

Očekivani rezultati projekta:

- Sanacija i rekonstrukcija bioprečišćivača (biojame) kroz ugradnju separatora i cijevi;
- Smanjenje zagađenja vodene sredine i degradacije biodiverziteta Skadarskog jezera.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i JP „Nacionalni parkovi“

Budžet projekta: 17.647,05€

Iznos subvencije projekta : 15.000,00€

Iznos subvencije koju će dodijeliti Eko-fond za realizaciju ovog projekta je 85% investicije.

Vremenski okvir trajanja projekta: od II do IV kvartala

3.1.3. Unaprjeđenje katastra zagađivača životne sredine i integracija u Informacioni sistem zaštite životne sredine

Predmet i cilj projekta: Pitanja zagađenja životne sredine, odnosno utvrđivanja nivoa zagađenja je komplikovan i istovremeno značajan proces. Katastar zagađivača životne sredine je skup sistematizovanih informacija i podataka o izvorima zagađivanja medijuma životne sredine, odnosno, predstavlja registar svih aktivnosti koje mogu da imaju negativan uticaj na kvalitet životne sredine. Katastar je dio informacionog sistema Informacionog sistema životne sredine Crne Gore, koji se u skladu sa Zakonom o životnoj sredini vodi u Agenciji za zaštitu životne sredine. Osnovna funkcija katastra je prikupljanje i obrada podataka, vođenje i ažuriranje niza baza podataka vezanih za industrijsko i komunalno zagađivanje. Primarni cilj uspostavljanja i vođenja ovakvog katastra (registra) je sistematsko praćenje aktivnosti koje mogu da imaju negativan uticaj na životnu sredinu. Ciljevi uspostavljanja katastra proizilaze iz potrebe za kvalitetnim i pravovremenim informacijama o zagađivanju životne sredine iz preduzeća koja emituju zagađujuće materije u životnu sredinu kao neophodnom preduslovu za uspostavljanje efikasnog i efektivnog sistema zaštite životne sredine. Glavni cilj projekta je dodatno unaprijediti katastar zagađivača uspostavljen u skladu sa zakonom, uključujući unaprjeđenje procesa prikupljanja, verifikacije i izvještavanja, te usklađenosti sa lokalnim katastrima u CG.

Očekivani rezultati projekta:

- Identifikacija zagađivača
- Identifikacija izvora pojedinih zagađujućih materija;

- Utvrđivanje količina i praćenje trendova emisija specifičnih zagađujućih materija radi sniženja nivoa rizika od njihovog negativnog dejstva;
- Unaprjeđenje dostupnosti informacija javnosti, kao i njeno uključivanje u proces odlučivanja o pitanjima životne sredine;
- Uspostavljen efikasan mehanizam naplate eko-naknada; omogućeno operaterima ispunjavanje većine zahtjeva zakonske regulative;
- Priručnik za korišćenje katastra za obveznike;
- Jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu životnu sredinu u svrhu unaprjeđenja prikupljanja, provjere i izvještavanje, edukacija operatera;
- uspostavljanje portala Registra zagađivača životne sredine, uključujući GIS komponente, kroz razvoj web portala u cilju obezbjeđivanja standarda kvaliteta podataka i dostupnosti podataka javnosti;

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Agencija za zaštitu životne sredine

Budžet projekta: 117.647,05€

Iznos subvencije projekta: 100.000,00€

Iznos subvencije koju će dodijeliti Eko-fond za realizaciju ovog projekta je 85% investicije.

Vremenski okvir trajanja projekta: od II do IV kvartala

3.1.4. Unapređenje efikasnosti vodosnabdijevanja zamjenom azbestno-cementnih cijevi

Predmet i cilj projekta: NVO Udruženja za unaprijeđenje vodosnabdijevanja, tretman i odvođenje otpadnih voda CG uz finansijsku podršku UNDP-a i angažovanje eksperta iz Bosne i Hercegovine realizovalo je projekat "**Zamjena azbest-cementnih cijevi u vodovodnim mrežama Crne Gore**" kroz koji su urađeni projektni zadaci za 21 opštinu i prikupljeni podaci o iznosu km ukupno položenih azbestnih cijevi u gradskim vodovodima koji iznosi oko 614,21 km. Naredni korak koji je trebao da uslijedi jeste izrada Glavnog projekta zamjene azbestno-cementnih cijevi u vodovodnim mrežama i obezbjeđivanje finansijskih sredstava za implementaciju projekta. Potrebna finansijska sredstva iznose oko 150 miliona €, i to za:

- Prvu fazu koja podrazumjeva 20% od ukupne dužine AC mreže **(procjena 30.000.000,00€)**;
- Druga faza podrazumjeva 40% od ukupne dužine AC mreže **(okvirna procjena 60.000.000,00€)**;
- Treća faza podrazumjeva 40% od ukupne dužine AC mreže **(okvirna procjena 60.000.000,00€)**.

Tehnologija zamjene AC cjevovoda obuhvatiće sledeće aktivnosti:

- polaganje novog cjevovoda vršiti uz postojeći AC cjevovod ukoliko je to moguće,
- sa zamjenom cjevovoda izvršiti zamjenu i kućnih priključaka sa pratećom opremom, zatvaračima itd,
- na lokacijama gdje postojeći AC cjevovod prolazi privatnim parcelama predvidjeti izmještanje na javnu površinu, na lokacijama gdje nije moguće izvesti izmještanje, izvršiti podbušivanje ili prolaz tzv „raketom“, zajedno sa zamjenom cjevovoda zamjeniti okna, hidrante, muljne i vazdušne ispuste itd.

Realizacija ovog projekta za krajnji cilj ima poboljšanje kvaliteta života lokalnog stanovništva i kolektivnog podizanja svijesti o značaju kvalitetnog vodosnabdijevanja u Crnoj Gori.

Očekivani rezultati projekta:

- smanjenje gubitaka vode u vodovodnim sistemima (realizacijom projekta smanjili bi se gubici na mreži, koji su, prema podacima Regulatorne agencije, na godišnjem nivou oko 42 miliona €),
- povećanje sigurnosti vodosnabdijevanja (modernizacija i uspostavljanja sveobuhvatnog i funkcionalnog sistema vodosnabdijevanja),
- obezbjediti zdravstvenu zaštitu stanovništva (građevinski materijali koji sadrže azbest nakon uklanjanja su otpad),
- omogućiti značajno povećanje ekonomičnosti poslovanja vodovodnih preduzeća (doprinosi finansijskoj stabilnosti vodovodnih društava),
- ispunjenje završnih mjerila u okviru Poglavlja 27 -životna sredina i klimatske promjene (završno mjerilo 7, aktivnost 7.21 – Realizacija projekta rekonstrukcija azbestno cementnih cijevi).

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine, Zajednica opština CG, NVO Udruženje vodovoda, lokalne samouprave

Budžet projekta: 300.000,00€ za izradu Glavnog projekta zamjene azbestno-cementnih cijevi.

Vremenski okvir trajanja projekta: od II do IV kvartala

3.1.5. Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda na regionalnoj deponiji “Možura”

Predmet i cilj projekta: Na deponijama komunalnog otpada generišu se brojni polutanti koji u životnu sredinu dospevaju putem: procjednih voda (kao što su teški metali Cd^{2+} , Cr^{3+} , Cu^{2+} , Pb^{2+} , Ni^{2+} , Zn^{2+} , , aromatični ugljovodonici, fenoli itd.) ili deponijskog gasa (CO_2 , CH_4 , CO , H_2S itd.), shodno čemu predstavljaju veliku opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi. Intenzitet zagađenja koje se oslobađa sa deponije zavisi od više faktora, a najviše od uređenosti deponije (mjere kontrole zagađenja), količine i sastava odloženog otpada i intenziteta padavina. Procjedne vode atmosferskog porijekla, kao i vode koje nastaju u samom tijelu deponije tokom procesa razgradnje deponovanog materijala, formiraju veoma zagađene filtratne vode koje se ne bi smjele evakuisati u prirodne recipijente. Sistem za rješavanje zbirnih aktivnosti upravljanja otpadom, a posebno tretmana zagađenih deponijskih voda veoma je kompleksan, višedimenzioni fizičko-hemijski proces. Realan sastav procjednih voda veoma je teško predvidjeti, jer zavisi od niza varijabilnih faktora kao što su: sastav otpada, temperatura i sadržaj vlage, eksternih i internih parametara, migracionog toka tečnosti, debljine tijela deponije, faze razlaganja otpada, mogućih procesa samoprečišćavanja, mogućnosti međufaznih slojeva da adsorbuju/apsorbuju i minimiziraju zagađenje, kvaliteta voda koje se infiltriraju u deponiju i drugi činioci.

Tokom izgradnje sanitarne deponije “Možura” postavljen je sistem u tijelu deponije ispod filterskog sloja od šljunčanog materijala frakcije 16 – 32 mm kojim se procjedna voda odvodi do egalizaciono-kompenzacionog bazena - lagune $V=1000\text{ m}^3$. Procjedne vode se odvođe perforiranim cijevima prečnika $\varnothing 200\text{ mm}$ i $\varnothing 350\text{ mm}$. Gravitaciono i uz pomoć pumpi se voda iz lagune odvodi u sistem od tri bazena u kojima se vrši stabilizacija mulja, aeracija i taloženje, a nakon toga uz pomoć pumpi vrši recirkulacija u tijelo deponije.

Kako je deponija “Možura” znatno udaljena od kanalizacione mreže problem prečišćavanja i konačnog odlaganja ocjednih (procjednih) voda sa deponije riješen je odabirom sistema vraćanja prikupljene sirove procjedne vode nazad u tijelo deponije koji se istovremeno pokazao prihvatljiviji i sa tehničko-tehnološke strane, ali i sa ekonomske strane održivosti deponije i uređaja za prečišćavanje procjednih voda. S obzirom na karakteristike procjednih voda, pri isparenju se stvara veoma neprijatan miris koji pod uticajem vjetra povremeno može

da se proširi do okolnih stambenih objekata što u toku ljetnjih mjeseci može imati negativan uticaj na turizam. Takođe, u ekstremnim slučajevima velikih atmosferskih padavina može doći do preliivanja vode iz lagune i/ili iz sanitarnih kada jer se recirkulacijom voda ponovo vraća u kade.

Realizacijom ovog projekta želi se postići poboljšanje postojećeg sistema za tretman procjednih voda kroz primjenu postupka reverzne osmoze (RO) kao najbolje tehnologije za prečišćavanje procjednih voda na deponiji „Možura“ shodno urađenoj Studiji izvodljivosti. Prednosti sistema reverzne osmoze, uz predobradu i sa recirkulacijom koncentrata na deponiju su u sljedećem: uklanja se 90-99% prisutnih primjesa, kroz smanjenje boje, amonijačnog azota, sadržaja teških metala, vrijednosti BPK i HPK i omogućuje se jednostavno proširenje kapaciteta i dodatak modula, te fleksibilnost u procesu uspostavljanja različitih kvalitativnih i kvantitativnih parametara postrojenja. Glavni cilj projekta je rješavanje pitanja odlaganja otpadnih ocjednih voda koje nastaju na deponiji čvrstog otpada „Možura“, na jedan ekološki prihvatljiv način, kao i ispunjavanje Evropskih standarda u ovoj oblasti.

Očekivani rezultati projekta:

- Obezbijediće se dugoročno stabilno prikupljanje procjednih voda i kontinuirano, ekonomski održivo prečišćavanje;
- Zaštita životne sredine i zdravlja stanovništa.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i DOO za upravljanje sanitarnom deponijom „Možura“.

Budžet: Ukupna vrijednost investicije iznosi 1.000.000,00€. Eko-fond će finansirati izradu Glavnog projekta u iznosu od 30.000,00€ i Reviziju glavnog projekta u iznosu od 10.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: od II do IV kvartala

3.1.6. Podrška izgradnji novih sanitarnih kada na deponiji „Možura“

Predmet i cilj projekta: Vijek rada deponije je ozbiljno skraćen s obzirom na to da otpad na ovoj deponiji odlažu sve primorske opštine, te je od početka rada deponije deponovano preko 600.000t što predstavlja više od polovine predviđenog kapaciteta. Za očekivati je da će ukupni kapaciteti biti popunjeni za 4-5 godina ukoliko dinamika dovoženja otpada bude na nivou prethodnih godina. Urbanistički projekat deponije obuhvata mnogo veći prostor nego što je samo tijelo deponije, i prirodno bi bilo da se na slobodnim površinama izgrade nove sanitarne kade kako bi se produžio vijek rada deponije što je i Državnim planom upravljanja otpadom predviđeno. Moguće je i proširenje urbanističkog projekta kako bi se troškovi izgradnje novih sanitarnih kada smanjili.

U 2020. godini je urađeno konceptualno rješenje za izgradnju novih sanitarnih kada, geodetski i geomehanički elaborat u zahvatu Urbanističkog projekta. Ova studija je dala i procjenu ukupnih troškova, kao i tehnologiju izgradnje sa projektovanim načinom sakupljanja procjednih voda i evakuacijom deponijskog gasa. Nove kade bi bile naslonjene sa jugozapadne strane na postojeće, uz izgradnju potpornog zida visine 32m. Projektom potpornog zida je predviđena upotreba fleksibilnih geomreža od polivinil alkohola (PVA) u nosećem i polipropilena (PP) u poprečnom pravcu, proizvedenih pletenjem od vlakana niskog tečenja, otpornog na hemijske i mehaničke uticaje, a punjenje od kamenog agregata.

Očekivani rezultati projekta:

- Dugoročno uspostavljanje održivog sistema za upravljanje otpadom na način koji ima minimalan štetni uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi, uz racionalno korišćenje resursa i poštovanje savremenih principa upravljanja otpadom;
- Održivi način upravljanja otpadom koji će zadovoljiti tražene EU standarde u pogledu zaštite životne sredine i ekonomske održivosti.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i DOO za upravljanje sanitarnom deponijom „Možura“.

Budžet: Ukupna vrijednost investicije iznosi 4.000.000,00€. Eko-fond će finansirati izradu Glavnog projekta u iznosu od 60.000,00€ i Reviziju glavnog projekta u iznosu od 10.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: od II do IV kvartala

3.1.7. Podrška izgradnji sistema za sakupljanje deponijskog gasa i njegovu upotrebu u kogenerativnom postrojenju za proizvodnju toplotne i električne energije

Predmet i cilj: Postrojenje za energetska iskorišćenje komunalnog otpada i deponijskog gasa je kogeneracionog tipa i namenjeno je za proizvodnju električne i toplotne energije iz komunalnog otpada i deponijskog gasa koji nastaje iz tela deponije komunalnog otpada „Možura“. Proizvedena toplotna energija će se koristiti za sistem daljinskog grijanja u postojećem sistemu, dok će električna energija biti isporučena u postojeći elektrodistributivni sistem.

Deponijski biogas proizveden na deponiji koji bi sadržavao 50% metana -CH₄ sagorijevanjem 1Nm³ daje na baklji 4,30 kW. Iskorišćenjem 1Nm³ u kogeneratoru moguće je dobiti 2,10 kWh električne i 2,15 kWh toplotne energije što pri maksimalnoj projektovanoj proizvodnji gasa od 495,2 Nm³/h iznosi 1,040 MWh električne i 1,065 Mwh toplotne energije. Navedene količine jasno upućuju na opravdanost izgradnje postrojenja za kogeneraciju za proizvodnju toplotne i električne energije u cilju valorizacije energije koja se proizvodi razgradnjom otpada. U tom cilju menadžment „Možura“ d.o.o. je već započeo sa aktivnostima na pripremi ovog tipa projekta čija procijenjena vrijednost investicije je oko 2.000.000,00€.

Očekivani rezultati projekta:

Korišćenjem otpada i deponijskog gasa za proizvodnju energije u regulisanim uslovima i uz korišćenje adekvatne opreme za prečišćavanje dimnih gasova, eliminisala bi se nekontrolisana emisija štetnih materija sa postojeće deponije, a proizvedena energija bi bila CO₂ neutralna. Zbog toga, ovaj projekat ima:

- Pozitivan efekat na zdravlje ljudi i kvalitet životne sredini;
- Utiče na smanjenje količine otpada koji se trajno deponuje;
- Utiče na smanjenje potrebne površine zemljišta za deponovanje otpada;
- Utiče na povećanje iskorišćenja korisnih materijala iz komunalnog otpada;
- Utiče na smanjenje emisija štetnih materija u prirodne recipijente, i dr.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i DOO za upravljanje sanitarnom deponijom „Možura“.

Budžet: Ukupna vrijednost investicije iznosi 1.500.000,00€. Eko-fond će financirati izradu Glavnog projekta u iznosu od 50.000,00€ i Reviziju glavnog projekta u iznosu od 10.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: od II do IV kvartala

3.1.8. Javni poziv za sufinansiranje realizacije projekata prevencije nelegalnog odlaganja otpada u 2022. godini

Predmet i cilj projekta: Predmet ovog javnog konkursa je dodjela sredstava jedinicama lokalne samouprave za sufinansiranje realizacije projekata prevencije nelegalnog odlaganja otpada i uklanjanje u 2022. godini koji obuhvataju aktivnosti u vezi sa pružanjem podrške jedinicama lokalne samouprave u sprečavanju nelegalnog deponovanja otpada i prevencije nastajanja novih divljih deponija, odnosno ispunjavanja obaveza predviđenih lokalnim akcionim planovima upravljanju otpadom.

U sistemu upravljanja otpadom mora se voditi načelom hijerarhije upravljanja otpadom koje predstavlja redosled prioriteta u praksi upravljanja otpadom: sprečavanje nastanka otpada, smanjenje količine proizvedenog otpada, ponovna upotreba otpada, reciklaža, obnavljanje energije i, na kraju, odlaganje na sanitarne deponije. Ovom hijerarhijom utvrđeno je da je odlaganje otpada poslednji korak u upravljanju otpadom, i da se treba vršiti samo onda kada druge opcije nisu zbog određenih ograničenja moguće. Veliki problem svih lokalnih samouprava je postajanje neuređenih ("divljih") deponija na kojima se odlaganje otpada uglavnom sprovodi nekontrolisano, odnosno ne sprovode se mjere kojima se smanjuje njegov štetni uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Stoga, kao specifični cilj u domenu selekcije otpada, ponovne upotrebe i reciklaže u okviru Lokalnih akcionih planova upravljanju otpadom definisana je eliminacija nelegalnog načina odlaganja otpada, sanacija i remedijacija neuređenih odlagališta ("divljih" deponija).

Upravljanje otpadom ima uticaj na sve komponente životne sredine, ekonomiju, raspoloživu količinu resursa, klimatske promjene, ljudsko zdravlje, biotu i sociološke aspekte. Briga o zaštiti životne sredine, kao i kontrola zagađenja životne sredine jedan je od ključnih doprinosa za očuvanje i unapređenje zdravlja ljudi.

Očekivani rezultati projekta:

- Saniranje "divljih deponija";
- Zaštita svih segmenata životne sredine, te sprečavanja negativnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- Podizanje svijesti javnosti o uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom i njegovo konstantno unaprjeđivanje.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i jedinice lokalne samouprave.

Budžet: Sredstva koja se dodjeljuju po ovom javnom konkursu od strane Eko-fonda je 170.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II kvartal

3.1.9. Javni poziv za sufinansiranje nabavke komunalne opreme za upravljanje otpadom

Predmet i cilj: U cilju ostvarivanja ciljeva i mjera propisanih Državnim planom upravljanja otpadom Crne Gore te shodno Zakonu o otpadu, a u svrhu uspostavljanja cjelovitog sistema upravljanja otpadom, Fond za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu Eko-fond) sufinansiraće nabavku komunalne opreme za upravljanje otpadom jedinica lokalne samouprave.

Svrha ovog Javnog poziva je kvalitetniji, postojaniji i ekonomski efikasniji sistem upravljanja komunalnim otpadom u skladu s načelima održivog razvoja, zaštite životne sredine i prirode i zaštitom javnog interesa te podsticanja unaprjeđenja sistema odvojenog prikupljanja otpada unutar lokalnih zajednica.

Cilj ovog Javnog poziva je nabavka komunalne opreme kojom bi se unaprijedio sistem odvojenog sakupljanja otpada koji uključuje i posebne kategorije otpada i na taj način smanjio bi se udio biorazgradivog komunalnog otpada u nastalom miješanom komunalnom otpadu. Specifični ciljevi javnog konkursa su poboljšanje kvaliteta i efikasnosti pružanja usluga sakupljanja i transporta komunalnog otpada, razvijanje sistema primarne selekcije otpada u lokalnim samoupravama, implementacija lokalnih planova upravljanja otpadom.

Projekat podrazumijeva ulaganja u poboljšanje ukupnog sistema upravljanja otpadom u smislu primarnog odvajanja otpada i korišćenja njegovih vrijednih svojstava radi smanjenja količina otpada koji se odlaže na deponije, podrška jačanju reciklažnih aktivnosti, kao i uspostavljanje sistema za registrovanje količina otpada koje se primaju na odlagališta i monitoring. Prioritetni projekti su oni koji se odnose na: a) nabavka i postavljanje vaga na ulazu na odlagališta sa pratećim software-om; b) formiranje zelenih ostrva radi podsticanja selekcije otpada na mjestu nastanka; c) projektovanje, izgradnja i/ili opremanje reciklažnih dvorišta; d) sufinansiranje konačnog zbrinjavanja opasnog otpada; e) sufinansiranje razvoja reciklažne djelatnosti; f) namjenska, ekološki prihvatljiva, vozila za odvojeno prikupljanje i transport selektovanog otpada; g) izgradnja pogona za kompostiranje organskog i bio otpada; h) sufinansiranje proizvodnje energenta iz otpada.

Očekivani rezultati projekta:

- Uspješnost sprovođenja primarne selekcije na prvom mjestu zavisi od infrastrukture (kante, kontejneri, vozila za sakupljanje i transport otpada, reciklažna dvorišta). Ukoliko je infrastruktura obezbijeđena, odgovornost za uspješnost leži na svijesti stanovništva i privrednih subjekata o važnosti i dobitima koje primarna selekcija otpada donosi i društvu i pojedincima, ali i na cjelokupnom sistemu upravljanja otpadom u domenu sakupljanja i daljeg tretmana otpada.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i komunalna preduzeća.

Budžet: Sredstva koja će Eko-fond dodijeliti po javnom pozivu, namenjena za finansiranje i sufinansiranje projekata nabavke opreme za sakupljanje i transport komunalnog otpada, iznose 177.025,50€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II kvartal

3.1.10. Javni poziv civilnom sektoru za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine

Predmet i cilj projekta. Predmet javnog poziva je sufinansiranje projekata organizacija civilnog društva iz područja zaštite i unaprjeđenja životne sredine, I to:

- Ekološko preduzetništvo (sprječavanja nastanka otpada i ponovne upotrebe-cirkularna ekonomija);

- Ekološki aktivizam kroz organizaciju ekoloških akcija čišćenja (podmorja, obala rijeka, urbanih sredina, speleoloških objekata, zaštićenih područja itd.) i obilježavanja važnih ekoloških datuma;
- Organizovanje različitih tematskih radionica za obezbjeđivanje efikasnog upravljanja zaštićenim područjima, kao što su radionice za pripremu finansijskih planova za upravljanje, za monitoring biodiverziteta u ovim područjima, razvoj održivih vidova turizma, zatim radionice za definisanje operativne kontrole i nadzora, dozvoljenih aktivnosti unutar zaštićenog područja, itd;
- Podizanje svijesti javnosti o značaju zaštite svih segmenata životne sredine, prilagođavanja na klimatske promjene i izradu informativno-edukativnih materijala;
- Izrade planova, programa, studija i projektne dokumentacije iz oblasti zaštite životne sredine, a kojima se stvaraju preduslovi za: pomoć pri implementaciji strateških nacionalnih dokumenata, apliciranje i podsticanje programa za finansiranje po osnovu sporazuma i grantova iz domaćih i međunarodnih fondova, kao i preduslov za povoljne kreditne linije;
- Unaprjeđenje stanja životne sredine i prostora urbanih i ruralnih sredina i zaštićenih područja, očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha, zemljišta, voda i mora te ublažavanje klimatskih promjena (smanjenje gasova staklene bašte) i zaštitu ozonskog omotača.

Očekivani rezultati projekta:

- Povećana svijest javnosti i uključivanje građana u procese reformi u oblasti životne sredine što u velikoj mjeri doprinosi efikasnijem očuvanju životne sredine;
- Bolje planiranje i upravljanje zaštitom životne sredine uz stalno uključivanje zainteresovanih strana;
- Sprovođenje kampanja za zaštitu životne sredine;
- Veća vidljivost i uticaj organizacija civilnog društva koje se bave životnom sredinom.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i civilni sektor.

Budžet: Ukupan iznos sredstava koji će biti dodjeljen po ovom Javnom pozivu iznosi 60.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: III kvartal

3.1.11. Javni poziv za finansiranje TV kampanje

Predmet i cilj javnog poziva je finansiranje:

- projekata/programa koji doprinose razvijanju ekološke svijesti i širenju znanja o potrebi zaštite životne sredine,
- projekata/programa koji imaju za cilj doprinos rešavanju konkretnog ekološkog problema kroz jednokratne akcije i kampanje.

Očekivani rezultati projekta:

- Podizanje svijest javnosti i uključivanje građana u procese reformi u oblasti životne sredine što u velikoj mjeri doprinosi efikasnijem očuvanju životne sredini;
- Bolje planiranje i upravljanje zaštitom životne sredine uz stalno uključivanje zainteresovanih strana;
- Sprovođenje kampanja za zaštitu životne sredini;
- Veća vidljivost i uticaj institucija i organizacija koje se bave životnom sredinom.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i javni servis.

Budžet: Ukupan iznos sredstava koji će biti dodjeljen po ovom Javnom pozivu iznosi 60.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: od III do IV kvartala

3.2. PROJEKTI ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Crna Gora, kao članica Energetske zajednice i kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, obavezala se da će ispuniti i ciljeve Energetske zajednice i Evropske unije iz područja obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti i smanjenja gasova sa efektom staklene bašte. Kao članica UN-a, potpisivanjem Pariskog sporazuma, obavezala se da će se pridružiti ostatku međunarodne zajednice i smanjiti emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Ubrzavanje djelovanja u oblasti adaptacije na klimatske promjene i na ublažavanju njihovih posljedica od ključnog je značaja. Doprinos Crne Gore naporima međunarodne zajednice u borbi protiv klimatskih promjena je iskazan kroz namjeravani nacionalno utvrđeni doprinos smanjenju emisija gasova s efektom staklene bašte, jeste najmanje 30% u periodu do 2030. godine u odnosu na nivo emisija u baznoj 1990. godine.

Da bi se ove obaveze ispunile i postigli zadati ciljevi, Crnu Goru čeka dalje usklađivanje energetske i klimatske politike. Integrisanje pitanja životne sredine u ambiciozne razvojne i energetske politike i strategije predstavlja jedan od najvećih izazova.

Shodno preuzetim obavezama Crne Gore po osnovu članstva u Energetskoj zajednici, Ministarstvo kapitalnih investicija ima obavezu usklađivanja strateškog i planskog okvira u oblasti energetike sa EU praksom, a što podrazumijeva i značajnu intervenciju na dosadašnjem pristupu, te je pristupilo izradi integrisanog Nacionalnog plana energetike i klimatskih promjena, koji ima za cilj da obuhvati pet dimenzija Energetske unije: energetska sigurnost, unutrašnje energetske tržište, energetska efikasnost, dekarbonizacija ekonomije i istraživanje, inovacija i konkurentnost. Završetak izrade ovog ključnog dokumenta očekuje se tokom 2022. godine, a isti treba sveobuhvatno da definiše i pruži jasne smjernice za dalji razvoj te definiše mjere i razvojno-projektne aktivnosti koje će Eko-fond kao institucija koja ima ključnu ulogu u finansiranju u predstojećem periodu i implementirati.

Kako je i definisano Nacionalnom strategijom u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine smanjenje treba ostvariti opštim povećanjem energetske efikasnosti, unaprjeđenjem industrijskih tehnologija, povećanjem učešća obnovljivih izvora energije i modernizacijom u sektoru proizvodnje energije.

Nacionalna Strategija upravljanja kvalitetom vazduha takođe prepoznaje pet ključnih oblasti koje neposredno utiču na klimatske promjene i emisije GHG, kao što su: energetika, industrija, saobraćaj, poljoprivreda i šumarstvo.

Akcionim planom energetske efikanosti data je elaboracija načina ispunjavanja ključnih obaveza iz relevantnih EU direktiva za oblast energetske efikasnosti koje su podijeljene po sektorima, na sljedeći način:

- Horizontalne EE mjere,
- EE mjere u zgradama,
- EE mjere za domaćinstva,
- EE mjere za javni sektor,
- EE mjere za sektor komercijalnih usluga i sektor industrije,
- EE mjere za sektor transporta,
- EE mjere na strani ponude energije (transformacija, prenos i distribucija).

Sektor saobraćaja trenutno je odgovoran za 20% nacionalnih emisija gasova sa efektom staklene bašte, koji će prema predviđanjima dalje rasti, i do 2030. godine činiti do 30% nacionalnih emisija. Da bi se usporio i na kraju preokrenuo taj trend, elektrifikacija i rješenja za e-mobilnost su ključni faktori koji će doprinijeti smanjenju GHG emisija u tom sektoru.

U oblasti saobraćaja, mjere definisane nacionalnim planovima za unaprjeđenje kvaliteta vazduha se odnose na smanjenje intenziteta saobraćaja, biranje čistijih i održivih alternativa za sektor saobraćaja, sa dugoročnom vizijom smanjena emisija ugljen-dioksida u saobraćaju.

Upotreba automobila uzrokuje emitovanje štetnih gasova koji narušavaju kvalitet vazduha u gradovima i imaju stalan negativan uticaj na ozonski omotač i klimatske promjene. Planovi održive mobilnosti usmjereni su ka atraktivnijoj i kvalitetnijoj urbanoj sredini, poboljšanju bezbjednosti, smanjenju zagađenja vazduha i smanjenju buke, snižavanju emisija gasova sa efektom staklene bašte i, u krajnjem, smanjenju potrošnje energije. Cilj je smanjenje udjela drumskog saobraćaja u ukupnim nacionalnim emisijama gasova sa efektom staklene bašte, što će se postići stvaranjem održivog, inkluzivnog sistema saobraćaja uz dostizanje uravnotežene zastupljenosti i širu upotrebu električnih i hibridnih vozila.

Eko-fond će u 2022. godini u cilju ispunjenja strateških mjera i politika u borbi protiv klimatskih promjena, usmjeriti finansijsku podršku na promovisanje i podsticanje nabavke održivih transportnih rješenja i e-mobilnost u javnom sektoru, kao i podsticanje energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije u individualnim stambenim i poslovnim objektima.

3.2.1. Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica - Projekat Solari 3000+ i Solari 500+

Projekat će se realizovati u skladu sa potpisanim Sporazumom o zajedničkom finansiranju i realizaciji projekta „Solari 3000+“ i „Solari 500+“ između Elektroprivrede Crne Gore (EPCG) i Eko fonda, potpisanim u skladu sa usvojenom informacijom o projektu i zaključcima Vlade 04-4365/2 od 23.09.2021. godine.

Nosilac projekta je EPCG, a procijenjena ukupna vrijednost Projekta je 30.000.000,00€.

Za potrebe realizacije ovog projekta izrađena je studija izvodljivosti i tehničko rješenje.

Pozitivni efekti projekta su višestruki, kako sa finansijskog aspekta za domaćinstva, privredu i EPCG, tako i sa aspekta očekivanja međunarodne zajednice u cilju smanjenja emisije štetnih gasova i povećanja korišćenja obnovljivih izvora energije.

Korisniku projekta se pruža mogućnost da odgovarajući fotonaponski sistem ugradi, otplaćujući ga u jednakim mjesečnim iznosima u visini svog prosječnog mjesečnog računa za utrošenu električnu energiju. Pri tom se period otplate investicije za korisnika kreće u opsegu od 5 do 8 godina, u zavisnosti od iznosa rate i snage pripadajućeg ugrađenog sistema.

Subvenciju koju Eko-fond obezbjeđuje kroz ovaj projekat korisnicima iznosi 20% od vrijednosti fotonaponskog sistema. U odnosu na ukupno procijenjenu vrijednost projekta ukupna vrijednost subvencija iznosila bi 6.000.000,00€.

Vrijednost projekta: 6.000.000,00€

Napomena: Shodno Finansijskom planu za 2022. godine za realizaciju predmetnog projekta izvojeno je 2.965.572,50€.

3.2.2. Podsticaji nabavke energetske efikasne vozila za državne organe i organe državne uprave

Javni sektor ima važnu ulogu u promovisanju e-mobilnosti, a dodjela sredstava od Eko-fonda omogućava mu da stvori finansijski opravdano ulaganje te da tako aktivno doprinosi konceptu i promovisanju e-mobilnosti u njegovoj ranoj fazi razvoja. Korisnicima iz javnog sektora potrebno je obezbjediti finansijsku podršku za nabavku jednog ili više električnog i/ili hibridnog vozila (max do 4 vozila). Predlaže se da podsticaji za e-mobilnost u javnom sektoru ne prelaze 50% opravdanih troškova.

Za korisnike javnog sektora izdvojiti: 180.300,00€

Maksimalan iznos subvencije: do 50%

Po korisniku maksimalno: do 4 vozila

Ukupan broj vozila: oko 15 vozila

3.2.3. Podsticaji za nabavku energetske efikasne vozila za fizička lica

Dodjela podsticajnih sredstava u vidu subvencija od strane Eko-fonda za fizička lica će se nastaviti i u 2022. godini te i ulaganje koje aktivno doprinosi konceptu e-mobilnosti. Fizičkim licima potrebno je omogućiti nabavku jednog električnog ili hibridnog vozila, uz definisani maksimalan iznos sufinansiranja (udio u opravdanim troškovima, odnosno maksimalan iznos subvencije po korisniku). Predlaže se da podsticaji ne prelaze 7.500,00€ po vozilu.

Izdvojiti: 200.000,00€

Maksimalan iznos subvencije: do 5.000,00€ ili 7.500,00€ po vozilu

Po korisniku maksimalno: 1 vozilo

Ukupno: minimalno 40 vozila

3.2.4. Podsticaji za nabavku energetske efikasne vozila za privredu

Dodjela podsticajnih sredstava u vidu subvencija od strane Eko-fonda za privredu će se nastaviti i u 2022. godini te i ulaganje koje aktivno doprinosi konceptu e-mobilnosti. Privrednicima potrebno je omogućiti nabavku maksimalno do 4 električna ili hibridna vozila, uz definisani maksimalan iznos sufinansiranja (udio u opravdanim troškovima, odnosno maksimalan iznos subvencije po korisniku). Predlaže se da podsticaji ne prelaze 7.500,00€ po

vozilu. Naime, ozelenjavanje voznog parka i u privatnom sektoru doprinijeće razvoju e-mobilnosti.

Izdvojiti 200.000,00€

Maksimalan iznos subvencije: do 5.000,00€ ili 7.500,00€ po vozilu

Po korisniku maksimalno: 4 vozila

Ukupno: minimalno 40 vozila

3.2.5. Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila

Osim podsticanja električnih vozila, Eko-fond će podsticati i razvoj infrastrukture za punjenje električnih vozila. Podsticaji su namijenjeni pravnim licima iz javnog (javne ustanove i lokalne samouprave) i privatnog sektora. Direktiva 2014/94/EU o stvaranju infrastrukture za alternativna goriva propisuje osnovne odrednice za stvaranje javno dostupne infrastrukture za punjenje električnih vozila. U tom kontekstu, Crna Gora bi trebalo da utvrdi zajednički okvir mjera čiji će se rezultati manifestovati u dovoljnom broju javno dostupnih brzih punjača. Stoga se predlaže da podsticaji budu inicijalno usmjereni upravo prema takvoj infrastrukturi (punjači snage veće od 22 kW). Predlaže se da stavka radova ne predstavlja opravdan trošak. Visina podsticaja do 60% opravdanih troškova za javne ustanove i lokalne samouprave i 40% za privredu.

Izdvojiti: 150.000,00€

Maksimalan iznos subvencije: do 10.000,00€ po korisniku.

Ukupno punionica: 15

3.2.6. Energetska efikasnost za individualne stambene objekte-domaćinstva

Energetska efikasnost je prepoznata kao ekonomičan i brz način za povećanje sigurnosti snabdijevanja energijom i za smanjenje emisija gasova staklene bašte odgovornih za klimatske promjene. U tom smislu planirano je raspisivanje javnog konkursa za dodjelu subvencija fizičkim licima odnosno vlasnicima i suvlasnicima porodičnih individualnih stambenih objekata, a koji ima za cilj smanjenje troškova grijanja i povećanje komfora u domaćinstvima, ostvarivanje značajnog smanjenja emisija CO₂, kao i razvoj tržišta efikasnih sistema za grijanje i hlađenje u Crnoj Gori.

Projekat dodjele bespovratnih finansijskih sredstava podrazumijeva dodjelu subvencija građanima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima, koje se odnose na:

- nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- nabavku i ugradnju visokoeffikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta;
- nabavku i ugradnju multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta;
- ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta;
- ugradnju energetski efikasne fasadne stolarije;
- nabavka i ugradnja solarnih sistema za zagrijavanje vode;
- nabavka i ugradnja fotonaponskih sistema sa razmjenom na mjestu konekcije.

Visina subvencije iznosila bi do 35% prihvatljivih troškova investicije.

Projekat vrijednosti: 700.000,00€

Maksimalni iznos po korisniku je: 3.500,00€

Broj objekata: 200

Napomena: U zavisnosti od dodatnih raspoloživih sredstava i budžeta za 2022. godinu vrijednost projekta će se mijenjati, a samim tim i procenat sufinansiranja od strane Eko-fonda.

3.2.7. Energetska efikasnost za poslovne objekte namijenjene privredi

Jednako kao i fizičkim licima, podsticaje treba omogućiti i pravnim licima iz privatnog poslovnog sektora. Projekat dodjele bespovratnih finansijskih sredstava podrazumijeva dodjelu subvencija privredi u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u objektima poslovanja koje su u njihovom vlasništvu, a koje se odnose na:

- nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- nabavku i ugradnju visokoeffikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta;
- nabavku i ugradnju multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta;
- ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta;
- ugradnju energetske efikasne fasadne stolarije;
- nabavka i ugradnja solarnih sistema za zagrijavanje vode;
- nabavka i ugradnja fotonaponskih sistema sa razmjenom na mjestu konekcije.

Visina subvencije iznosila bi max do 35% prihvatljivih troškova investicije.

Projekat vrijednosti: 300.000,00€

Maksimalno iznos po objektu: 3.500,00€

Broj objekata: oko 85

Napomena: U zavisnosti od dodatnih raspoloživih sredstava i budžeta za 2022. godinu vrijednost projekta će se mijenjati, a samim tim i procenat sufinansiranja od strane Eko-fonda.

3.2.8. Energetski efikasan dom za socijalno ugrožene kategorije

Projekat dodjele bespovratnih finansijskih sredstava podrazumijeva dodjelu subvencija u cilju primjene mjera energetske efikasnosti sa ciljem izgradnje novih stambenih objekata za osobe koje spadaju u kategoriju socijalno ugroženih, a realizacija se odnosi na:

- izgradnja novih stambenih jedinica;
- nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- nabavku i ugradnju visokoeffikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta;
- nabavku i ugradnju multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta;
- ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta;
- ugradnju energetske efikasne fasadne stolarije;
- nabavka i ugradnja solarnih sistema za zagrijavanje vode;
- nabavka i ugradnja fotonaponskih sistema sa razmjenom na mjestu konekcije.

Visina subvencije iznosila bi max do 85% prihvatljivih troškova investicije.

Projekat vrijednosti: 300.000,00€

Maksimalno iznos po objektu: 25.000,00€

Broj objekata: minimum 10

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine, EPCG i Opštine

Projekat će se realizovati u saradnji sa Elektroprivredom Crne Gore koja će sufinansirati realizaciju projekta u iznosu do 15% prihvatljivih troškova investicije. Projekat će se realizovati uz podršku Opština koje će obezbijediti lokaciju za izgradnju objekata kao i potrebnu dokumentaciju za koju je potrebna saglasnost lokalne samouprave.

Napomena: U zavisnosti od dodatnih raspoloživih sredstava i budžeta za 2022. godinu vrijednost projekta će se mijenjati, a samim tim i procenat sufinansiranja od strane Eko-fonda.

• ZAKLJUČAK

Postignute ciljeve i sve one planirane za budući period, Društvo ostvaruje značajnim finansijskim ulaganjima koja se najvećim dijelom obezbjeđuju iz sopstvenih sredstava tj. Eko-fond će funkcionisati i svoje poslovanje i u 2022. godini zasnivati prvenstveno na principima samoodrživosti. Takođe, važno je istaći da se tokom 2022. godine očekuju i dodatni izvori finansiranja od stranih međunarodnih institucija i organizacija kako bi Eko-fond mogao ispuniti svoju misiju i viziju zbog koje je i osnovan.

Može se reći da je Eko-fond tokom dosadašnjeg kratkog poslovanja koje je, između ostalog, obilježilo proglašenje pandemije izazvane korona virusom zauzeo značajnu poziciju na crnogorskom tržištu finansiranja ekoloških projekata odnosno projekata koji doprinose zaštiti životne sredine i racionalnog korišćenja prirodnih dobara i podspješuju energetske efikasnost i korišćenje obnovljivih izvora energije. U prilog prethodnom najbolje govore sljedeći podaci: implementirana je i razvijena šema sufinansiranja kroz projekte energetske efikasnosti koji istovremeno doprinose zaštiti životne sredine, ostvareni su kontakti sa međunarodnim finansijskim institucijama (Zeleni klimatski fond), obezbijedena je podrška Ministarstva Republike Slovenije, implementirani su savremeni principi i instrumenti poslovanja i sl.

Ističemo da je uloga Eko-fonda dalja podrška razvoju Crne Gore kao ekološke države, a posebno pomoć u implemetaciji obaveza preuzetih pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji, kroz obezbjeđenje finansijske i druge podrške, usmjerene ka razvoju održivog društva u cjelini. Eko-fond ne vidi svoju ulogu i rad nezavisno od ostalih državnih institucija, što sugerise da će svoje programe podrške implementirati u skladu sa nacionalnim strateškim i planskim dokumentima; saradnji sa međunarodnim institucijama u kontekstu privlačenja sredstava za dalje finansiranje različitih projekata. Vlada će i dalje imati ulogu u poslovanju Eko-fonda kako u pogledu upravljanja, tako i u pogledu pružanja kontinuirane podrške pri čemu je kroz zajednički rad potrebno jasno identifikovati one sektore čije poslovanje podržava Eko-fond kako bi se postigao maksimalan uticaj u pogledu ekonomskog razvoja i kako bi se podržao ravnomjerniji regionalni razvoj uz nastojanje da se podrže samoodrživi projekti kako bi se dugoročno obezbijedila održivost i stabilnost Društva.

Buduća strategija poslovanja Eko-fonda zasnivaće se na jasnom definisanju uloge Društva u crnogorskom finansijskom sistemu, kao i na razmatranju pitanja pravca njegovog budućeg razvoja kroz proces transformacije kao pravnog lica sa javnim ovlašćenjima. Potrebno je raditi da se kroz izmjenu postojećeg zakonodavnog okvira trenutni nedostaci u okviru obezbjeđivanja stabilnih izvora finansiranja ublaže i poboljšaju po uzoru na fondove u regionu. Posebna pažnja u narednom periodu biće posvećena definisanju jasnih ciljeva i prioriteta koje Eko-fond treba da usvoji, kako bi adekvatno sprovodio svoje buduće aktivnosti. Prvenstveno potrebno je izvršiti unutrašnje strukturne promjene koje bi mogle odgovarati uspješnom izvršenju budućih djelatnosti društva. Kroz definisanje prioriternih projekata programa i aktivnosti za sufinansiranje Eko-fond će se oslanjati na aktuelne nacionalne strategije i planove donesene na državnom nivou i aktivnosti na njihovoj implementaciji, kao i međunarodnih obaveza preuzetih kroz pristupanje Crne Gore brojnim konvencijama i sporazumima. Kroz razvoj komunikacione strategije radiće se na unaprjeđivanju i razvoju položaja Eko-fonda na domaćem i međunarodnom tržištu i stvaranju vizuelnog identiteta društva prvenstveno kroz razvoj sektora marketinga i kanala distribucije proizvoda Eko-fonda. U cilju ispunjavanja zacrtanih ciljeva akcenat će biti na kontinuiranom razvoju ljudskog resursa i kontinuiranom preispitivanju finansijske strukture i kontrole.

Financijske mjere podrške specifičnim ciljanim grupama za koje se procijeni da predstavljaju prioritet sa aspekta obezbjeđenja povoljnih finansijskih sredstava predstavljaju centralnu aktivnost Eko-fonda. Jedan od osnovnih zadataka Eko-fonda u narednom periodu je da se, po ugledu na slične institucije u regionu, pozicionira na finansijskom tržištu Crne Gore. Takođe, bitno je napomenuti da će se u cilju sprovođenja finansijskih mjera podrške ostvariti saradnja i sa lokalnim upravama i lokalnim biznis centrima, kao i civilnim i nevladinim sektorom. Obim finansijskih mjera podrške i broj njihovih korisnika zavisice od iznosa sredstava koji će se obezbjeđivati na osnovu principa „zagađivač plaća“, interesovanja za ovaj vid usluge, tehničkih i stručnih kapaciteta Eko-fonda, kao i uspostavljene saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama kao dodatnih izvora finansiranja.

Eko-fond će posebnu pažnju posvetiti pružanju različitih oblika podrške sektorima koji se poklapaju sa djelatnostima Eko-fonda: projekata zaštite i unaprjeđenja životne sredine, projekata upravljanja otpadom, infrastrukturni razvojni projekti neophodni za ispunjavanje obaveza u okviru Poglavlja 27, podrška projektima energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije i projekata zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena. Na osnovu pomenutog, nameće se zaključak da treba razvijati odvojene programe kako bi se zadovoljile potrebe nabrojanih sektora koji treba da budu zasnovani na razvoju onih vrsta proizvoda i usluga koji treba da imaju najveći pozitivan uticaj na životnu sredinu.

S obzirom na to da je Eko-fond mlada firma koja se trenutno bavi jednostavnijim modelima podrške, na bazi jednokratnih subvencija za kupovinu po određenoj specifikaciji, dok će ostale vidove dodjele sredstava, kao što su zajmovi koji podrazumijevaju i zahtjevaju kompleksnije šeme Eko-fond razvijati u nekom narednom periodu. Dodjela subvencija odnosno bespovratnih sredstava je atraktivana podsticajna mjera za privredu, javni sektor i domaćinstva za finansiranje aktivnosti odnosno projekata koji za rezultat imaju mjerljive indikatore koji pozitivno utiču na zaštitu životne sredine, podstiču energetske efikasnost i upotrebu obnovljivih izvora energije, a sa druge strane, imaju pozitivan uticaj na podizanje kvaliteta životnog standarda i ostvarivanje ekonomskog benefita korisnika sredstava. Subvencije se mogu odnositi na subvencionisanje kamatne stope na kredite kod komercijalnih banaka, na ulaganja i za zatvaranje finansijske konstrukcije ulaganja. Predmet subvencije mogu biti i ulaganja u materijalnu (građevinski objekti, oprema, uređaji i sitan inventar) i nematerijalnu imovinu (razvoj proizvoda ili usluge, patenti, licence, franšize i tako dalje).

Eko-fond će u narednom periodu raditi na unaprjeđenju mehanizma obračuna i naplate potraživanja po osnovu eko-naknada i nastojati da u saradnji sa nadležnim institucijama sporazumno rješava probleme naplate, a gdje to ne bude dalo rezultate, koristiti i sva raspoloživa zakonska sredstva naplate.

Posebna pažnja biće posvećena praćenju realizacije sklopljenih ugovora sa korisnicima sredstava ostvarenih po osnovu raspisanih javnih poziva. Preko nadzornog tijela pratiće se stepen izvršenja ugovorenih obaveza od strane korisnika sredstava.

U planiranju ljudskih resursa, osnovno polazište biće ciljevi i planovi poslovanja, kako bi se obezbjedila potrebna struktura kadrova koja odgovara potrebama društva. Prilikom planiranja ljudskih resursa uzeće se u obzir sljedeći elementi: postojeća struktura kadrova prema kvalitetu i broju, potrebe za dodatnim kadrovima zbog povećanja obima posla, potrebe za dodatnim kadrovima za koje se zahtjevaju kvalifikacije koje nisu predviđene postojećim aktom o sistematizaciji poslova i radnih zadataka. Plan ljudskih resursa će biti formiran tako da menadžmentu Eko-fonda daje jasnu sliku o tome koje mjere treba preduzeti da za naredni period obezbijedi potreban broj i strukturu kadrova, kao i za potrebe stručnog usavršavanja zaposlenih, kao i praćenju njihovog ličnog angažmana i doprinosa u ostvarenju misije i vizije Eko-fonda.

Programom rada za 2022. godinu je dat pregled troškova realizacije planiranih aktivnosti, kao i pregled troškova rada Društva, koji pokazuje visok stepen racionalizacije svih planiranih stavki čime će se obezbjediti stabilnost poslovanja, efikasnost upravljanja i odlučivanja. Dalje, programom rada Eko-fonda definisane su programske aktivnosti koje trebaju kroz njihovu implementaciju stvoriti preduslove za efikasno funkcionisanje Društva. Shodno tome, Program rada za 2022. godinu se zasniva na: institucionalnom jačanju Eko-fonda, implementaciji finansijskih sredstava kroz projekte iz oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije, aktivnostima na donošenju potrebne zakonske regulative za ostvarenje dodatnih prihoda Eko-fonda, aktivnosti na saradnji sa nadležnim institucijama u zemlji i inostranstvu, kao i naučnim institucijama, civilnim sektorom, saradnja sa sredstvima informisanja u cilju promovisanja rada Eko-fonda.

• **TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2022. GODINU**

• PROJEKTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE						
Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.1.1. Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje službe zaštite	<ul style="list-style-type: none"> Potpisivanje sporazuma o zajedničkom finansiranju projekta Nabavka vozila za potrebe službe fizičke i stručne zaštite Sprovedene obuke za potrebe stručne i fizičke zaštite Uspostavljanje kontinuiranog i unaprijedenog monitoringa flore i faune 	Eko-fond JP „Nacionalni parkovi“	107.974,50	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan sporazum o zajedničkom finansiranju Nabavka vozila Broj sprovedenih obuka za potrebe fizičke i stručne službe zaštite Broj i vrsta flore i faune 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.2. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture u NP „Skadarsko jezero“	<ul style="list-style-type: none"> Sporazum o zajedničkom finansiranju projekta Sanacija i rekonstrukcija bioprečišćivača (biojame) ugradnja separatora i cijevi (NP Skadarsko jezero); Smanjenje zagađenja vodene sredine i degradacije biodiverziteta Skadarskog jezera 	Eko-fond JP „Nacionalni parkovi“	15.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan Sporazum o zajedničkom finansiranju projekta funkcionalan bioprečišćivač Smanjeno zagađenje 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.3. Unaprjeđenje informacijskog sistema zaštite životne sredine kroz uspostavljanje integrisanog katastra zagađivača životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> Sporazum o zajedničkom finansiranju projekta Unaprijeđen i operativan katastar zagađivača Sastanak sa operaterima uz podršku Privredne komore Priručnik za korišćenje katastra 	Eko-fond Agencija za zastitu životne sredine	100.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan sporazum o zajedničkom finansiranju Uspostavljen i operativan katastar zagađivača shodno zakonu 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.1.4. Unaprjeđenje efikasnosti vodosnabdijevanja zamjenom azbestno-cementnih cijevi	<ul style="list-style-type: none"> Izrada Glavnog projekta zamjene azbestno-cementnih cijevi na teritoriji Crne Gore u ukupnoj dužini od cca. 614,21 km vodovodnih cijevi. 	Eko-fond Zajednica opština CG NVO Udruženje vodovoda Lokalne samouprave	300.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan ugovor Glavnog projekta zamjene azbestno-cementnih cijevi 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.5. Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda na regionalnoj deponiji "Možura"	<ul style="list-style-type: none"> Finansiranje izrade Glavnog projekta i revizije Glavnog projekta 	Eko-fond DOO sanitarna deponija „Možura“	40.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Urađen Glavni projekat 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.6. Podrška izgradnji novih sanitarnih kada na deponiji „Možura“	<ul style="list-style-type: none"> Finansiranje izrade Glavnog projekta i revizije Glavnog projekta 	Eko-fond DOO sanitarna deponija „Možura“	70.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Urađen Glavni projekat 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.7. Podrška izgradnji sistema za sakupljanje deponijskog gasa i njegovu upotrebu u kogenerativnom postrojenju za proizvodnju toplotne i električne energije	<ul style="list-style-type: none"> Finansiranje izrade Glavnog projekta i revizije Glavnog projekta 	Eko-fond DOO sanitarna deponija „Možura“	60.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Urađen Glavni projekat 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.1.8. Javni poziv za sufinansiranje realizacije projekata prevencije nelegalnog odlaganja otpada u 2022. godini	<ul style="list-style-type: none"> • Dodjela finansijskih sredstava jedinicama lokalne samouprave za sufinansiranje realizacije projekata prevencije nelegalnog odlaganja otpada i uklanjanje u 2022. godini koji obuhvataju aktivnosti u vezi sa pružanjem podrške jedinicama lokalne samouprave u sprečavanju nelegalnog deponovanja otpada i prevencije nastajanja novih divljih deponija, odnosno ispunjavanja obaveza predviđenih lokalnim akcionim planovima upravljanju otpadom. 	<p>Eko-fond</p> <p>Jedinice lokalnih samouprava</p>	170.000,00	II kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Broj saniranih deponija • Ispunjenje obaveze iz Lokalnog akcionog plana upravljanja otpadom 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.9. Javni poziv za sufinansiranje nabavke komunalne opreme za upravljanje otpadom	<ul style="list-style-type: none"> • Sufinansiranje nabavke komunalne opreme kojom bi se unaprijedio sistem odvojenog sakupljanja otpada koji uključuje i posebne kategorije otpada. 	<p>Eko-fond</p> <p>Jedinice lokalnih samouprava</p> <p>Komunalna preduzeća</p>	177.025,50	II kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Nabavka i postavljanje vaga na ulazu na odlagališta sa pratećim software-om; • Formiranje zelenih ostrva radi podsticanja selekcije otpada na mjestu nastanka; • Projektovanje, izgradnja i/ili opremanje reciklažnih dvorišta; • Sufinansiranje konačnog zbrinjavanja opasnog otpada; • Sufinansiranje razvoja reciklažne djelatnosti; • Namjenska, ekološki prihvatljiva, vozila za odvojeno prikupljanje i transport selektovanog otpada; • Izgradnja pogona za kompostiranje organskog i bio otpada; • Sufinansiranje proizvodnje energenta iz otpada 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioци aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.1.10. Javni poziv civilnom sektoru za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> • Sufinansiranje projekata organizacija civilnog društva iz područja zaštite i unaprijeđenja životne sredine, i to: • Ekološko preduzetništvo (sprječavanja nastanka otpada i ponovne upotrebe-cirkularna ekonomija); • Ekološki aktivizan kroz organizaciju ekoloških akcija čišćenja (podmorja, obala rijeka, urbanih sredina, speleoloških objekata, zaštićenih područja itd.) i obilježavanja važnih ekoloških datuma; • Organizovanje različitih tematskih radionica za obezbjeđivanje efikasnog upravljanja zaštićenim područjima, kao što su radionice za pripremu finansijskih planova za upravljanje, za monitoring biodiverziteta u ovim područjima, razvoj održivih vidova turizma, zatim radionice za definisanje operativne kontrole i nadzora, dozvoljenih aktivnosti unutar zaštićenog područja, itd; • Podizanje svijesti javnosti o značaju zaštite svih segemnata životne sredine, prilagođavanja na klimatske promjene i izradu informativno-edukativnih materijala; 	Eko-fond	60.000,00	III kvartal	• Broj sprovedenih projekata zaštite životne sredine	• Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioци aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
	<ul style="list-style-type: none"> • Izrade planova, programa, studija i projektne dokumentacije iz oblasti zaštite životne sredine, a kojima se stvaraju preduslovi za: pomoć pri implementaciji strateških nacionalnih dokumenata, apliciranje i podsticanje programa za finansiranje po osnovu sporazuma i grantova iz domaćih i međunarodnih fondova, kao i preduslov za povoljne kreditne linije. • Unaprjeđenje stanja životne sredine i prostora urbanih i ruralnih sredina i zaštićenih područja, očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha, zemljišta, voda i mora te ublažavanje klimatskih promjena (smanjenje gasova staklene bašte) i zaštitu ozonskog omotača. 					
3.1.11. Javni poziv za finansiranje ekološke TV kampanje	<p>Finansiranje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekata/programa koji doprinose razvijanju ekološke svijesti i širenju znanja o potrebi zaštite životne sredine, • projekata/programa koji imaju za cilj doprinos rešavanju konkretnog ekološkog problema kroz jednokratne akcije i kampanje. 	Eko-fond	60.000,00	III do IV kvartal	• Broj snimljenih ekoloških emisija	• Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

• PROJEKTI ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE						
Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.2.1. Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica - Projekat Solari 3000+ i Solari 500+	<ul style="list-style-type: none"> Dodjela 20% subvencija za kupovinu i ugradnju fotonaponskih panela sa razmjenom na mjestu konekcije za domaćinstva i pravna lica. 	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Elektroprivreda Crne Gore CEDIS Eko-fond	6.000.000,00 (za 2022. godinu planirano je 2.965.572,50)	IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Kvartalni izvještaji o namjenskom korišćenju sredstava od strane Elektroprivrede CG Polugodišnji izvještaji o segmentima realizacije projekta 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata
3.2.2. Podsticaji za nabavku energetski efikasnih vozila za državne organe i organe državne uprave	<ul style="list-style-type: none"> Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija za nabavku energetski efikasnih vozila za državne organe i organe državne uprave 	Eko-fond	180.300,00	Do isteka budžeta	<ul style="list-style-type: none"> Sufinansirana nabavka minimum 15 vozila 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.3. Posticaji za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica	<ul style="list-style-type: none"> Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica 	Eko-fond	200.000,00	Do isteka budžeta	<ul style="list-style-type: none"> Sufinansirana nabavka minimum 40 vozila 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.4. Posticaji za nabavku energetski efikasnih vozila za privredu	<ul style="list-style-type: none"> Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija za nabavku energetski efikasnih vozila za privredu 	Eko-fond	200.000,00	Do isteka budžeta	<ul style="list-style-type: none"> Sufinansirana nabavka minimum 40 vozila 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.2.5. Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za sufinansiranje nabavke punionica za privatni i javni sektor 	Eko-fond	150.000,00	Do isteka budžeta	<ul style="list-style-type: none"> • Sufinansirana nabavka 15 punionica 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.6. Energetska efikasnost za individualne stambene objekte -domaćinstva	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za podsticanje i sufinansiranje građana u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima, koje se odnose na: <ul style="list-style-type: none"> • nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket); • nabavku i ugradnju visokoeffikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta, • nabavku i ugradnju multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta, • ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta, • ugradnju energetske efikasne fasadne stolarije. • nabavku i ugradnju solarnih sistema za zagrijavanje vode • nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema sa primjenom razmjene na mjestu konekcije 	Eko-fond	700.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Mjere energetske efikasnosti sprovedene u cca. 200 domaćinstava 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.2.7. Energetska efikasnost za poslovne objekte namijenjene privredi	<ul style="list-style-type: none"> Priprema i sprovođenje javnog konkursa za podsticanje i sufinansiranje primjene mjera energetske efikasnosti za privatni sektor 	Eko-fond	300.000,00	II do IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Mjere energetske efikasnosti sprovedene kod cca. 85 privrednih subjekata 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.8. Energetska efikasnost za ugrožene socijalne kategorije	<ul style="list-style-type: none"> Sufinansiranje primjene mjera energetske efikasnosti za socijalno ugrožene kategorije 	Eko-fond Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Elektroprivreda Crne Gore Jedinice lokalne samouprave	300.000,00	IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Mjere energetske efikasnosti sprovedene kod cca. 10 domaćinstava 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

• PROJEKAT U OKVIRU SARADNJE ZA ZELENI KLIMATSKIM FONDOM

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Poboljšanje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe (NFP) u Crnoj Gori za aranžman sa ZKF i jačanje strateških planova projekata pri podršci sprovođenja ažuriranog Nacionalnog određenog doprinosa NDC2	<ul style="list-style-type: none"> Institucionalni kapaciteti NDA i mehanizma koordinacije (CM), odnosno Radne grupe Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integrisano upravljanje obalnim područjem (NCSDDCICZM) za ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama, te održivo znanje, stvoreni sistemi za kontinuirano učenje o programiranju klimatskog finansiranja i angažman sa ZKF-om Podrška planiranju ulaganja za NDC 2; Jačanje CP Crne Gore za angažman s ZKF-om u skladu sa NDC 2 Podrška razvoju i implementaciji NDC 2 kroz izgradnju kapaciteta Eko-fonda 	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Eko fond Zeleni klimatski fond	300,056.00 USD	12-18 mjeseci	• Jačanje institucionalnog i kadrovskog kapaciteta	• Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata

• AKTIVNOSTI NA INSTITUCIONALNOM-ADMINISTRATIVNOM JAČANJU EKO-FONDA

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Strateško planiranje razvoja Eko-fonda	• Izraditi Mapu puta razvoja Eko-fonda za dugoročni period.	UNDP Eko-fond		III Kvartal	• Pripremljena Mapa puta razvoja Eko-fonda	• Sve službe
Kadrovsko jačanje Eko-fonda	• Zapošljavanje na radnim mjestima predviđenim sistematizacijom u skladu sa potrebama Društva.	Eko-fond		Tokom cijele godine	• Zaključen ugovor o radu sa minimum 5 novozaposlenih	• Služba za pravne i opšte poslove

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Edukacija zaposlenih u Eko- fondu	<ul style="list-style-type: none"> Mapiranje potreba zaposlenih i izrada Godišnjeg plana edukacije. 			Tokom cijele godine	<ul style="list-style-type: none"> Pripremljen plan edukacija 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za pravne i opšte poslove
	<ul style="list-style-type: none"> Učestvovanje zaposlenih na stručnim seminarima, radionicama, treninzima i studijskim posjetama. Korišćenje programa međunarodne saradnje sa ciljem razmjene iskustava i znanja. 			Tokom cijele godine	<ul style="list-style-type: none"> Prisustvo zaposlenih na minimum 5 radionica edukativnog karaktera 	<ul style="list-style-type: none"> Sve službe
Tehničko opremanje	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka ICT opreme, shodno potrebama uslijed proširivanja kadrovskih kapaciteta. Nabavka službenog vozila 	Eko-fond		III Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka jednog servera za potrebe Eko- fonda, Nabavka min 3 štampača Nabavka kompjutera 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za finansije i računovodstvo
Vizuelizacija i medijska promocija planiranih projekata	<ul style="list-style-type: none"> PR – promovisanje u medijima, na društvenim mrežama, press-clipping 	Eko-fond		Tokom cijele godine	<ul style="list-style-type: none"> Minimum 10 promotivnih članaka u novinama kao i 3 kampanje na medijskim portalima 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za pravne i opšte poslove

DRAFT

PREDLOG

FINANSIJSKI PLAN
DOO FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE
ZA 2022. GODINU

S A D R Ź A J

I UVOD.....	3
II PLAN PRIHODA	3
III PLAN RASHODA	5
1. INVESTICIONA ULAGANJA I TEKUĆE ODRŽAVANJE.....	7
2. RASHODI TEKUĆEG POSLOVANJA.....	8
3. OBAVEZE IZ PRETHODNE POSLOVNE GODINE.....	11
4. OBAVEZA ZA POREZ NA DOBIT.....	11
5. STANJE NA KRAJU GODINE.....	11
IV REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA.....	11
IV ZAVRŠNA ODREDBA.....	12

FINANSIJSKI PLAN FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE ZA 2022. GODINU

UVOD

Polazne osnove za izradu Finansijskog plana Eko-fonda za 2022. godinu bile su: Program rada za 2022. godinu, Izvještaj o realizaciji finansijskog plana za 2021. godinu i planirani prilivi po osnovu naknada koji će se ostvariti po osnovu javne aukcije shodno Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte u 2022. godini.

Način finansiranja Eko-fonda, propisan je članom 76 Zakona o životnoj sredini (u daljem tekstu Zakon), pri čemu se stavom 3 utvrđuje da se sredstva za rad Eko-fonda obezbjeđuju iz: budžeta Crne Gore; sredstava eko-naknada; kredita, donacija i pomoći; instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija; stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine i drugih izvora u skladu sa zakonom. U skladu sa članom 6 stav 2 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine, sredstva se utvrđuju i koriste u skladu sa finansijskim planom Eko-fonda, dok je članom 8 stav 1 alineja 4 Odluke utvrđeno da Vlada Crne Gore (Osnivač) daje saglasnost na finansijski plan Društva.

Na osnovu člana 77 stav 2 alineja 3 Zakona o životnoj sredini, člana 7 Uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine i člana 18 Zakona o upravnom postupku, Agencija za zaštitu životne sredine donosi rješenja po osnovu kojih obveznici plaćaju eko-naknade, i to:

- Naknadu za uvoz supstanci koje uništavaju ozonski omotač;
- Naknadu za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh;
- Naknadu za stvaranje i deponovanje opasnog otpada.

Shodno Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, Eko-fond ostvaruje prihode od naknada po osnovu prenosa emisionih kredita u iznosu od 0,1% minimalne cijene emisionog kredita koja iznosi 24€/tCO₂. Takođe, Uredbom je data mogućnost sprovođenja Javne aukcije i po tom osnovu su planirani prilivi u 2022. godini.

Finansijskim planom je predviđeno da će se rashodi u 2022. godini finansirati iz sopstvenih izvora, pod čime se podrazumijevaju prihodi po osnovu: eko-naknada (5,09%), naknada po osnovu javne aukcije emisionih kredita (84,61%), prenijeto stanje iz prethodne godine (7,28%); kao i iz granta Zelenog klimatskog fonda (3,02%).

PLAN PRIHODA

Finansijski plan Fonda za zaštitu životne sredine za 2022. godinu bazira se na zakonom propisanim izvorima finansiranja Eko-fonda i to:

1. Godišnjih naknada po osnovu izdatih rješenja od strane Agencije za zaštitu životne sredine na osnovu člana 7 Uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine.:
 - a. Naknada za uvoz supstanci koje uništavaju ozonski omotač, naknada za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh i naknada za stvaranje i deponovanje opasnog otpada;

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

2. Sredstva prikupljena od emisijih kredita u skladu sa članom 3 Uredbe o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte.
3. Ukupni planirani prilivi Eko-fonda za 2022. godinu po osnovu eko-naknada, po osnovu naknada od prodaje emisijih kredita putem Javne aukcije, i granta Zelenog klimatskog fonda, uključujući i prenijeto stanje iz prethodne poslovne godine iznose **8.864.469,24€**. U narednoj tabeli dat je prikaz planiranih priliva u 2022. godini.

Tabela 1: Pregled prihoda			
	PRIHODI	Realizovani prihodi u 2021. godini	Planirani prilivi u 2022. godini
1.1.	Prihodi po osnovu eko-naknada	488.902,71€	451.000,00€
1.1.1.	Prihodi po osnovu naknada za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh	279.694,39€	250.000,00€
1.1.2.	Prihodi po osnovu naknada za stvaranje opasnog otpada	209.208,32€	200.000,00€
1.1.3.	Prihodi po osnovu naknada za uvoz supstanci koje uništavaju ozonski omotač	0,00€	1.000,00€
1.2.	Prihodi po osnovu javne aukcije za prodaju emisijih kredita	7.368,43€	7.500.000,00€
	UKUPNI PRIHODI	496.271,14 €	7.951.000,00€
1.3.	Grantovi za realizaciju projekata	103.401,36€	300,056.00\$ 267.713,72€
1.4.	Prenijeto stanje iz prethodne godine		645.755,52€
	UKUPNI PRILIVI	599.672,50 €	8.864.469,24€

- 1.1. Projekcija priliva po osnovu eko-naknada izvršena je na osnovu realizovanih prihoda u toku 2021. godine.
- 1.2. Projekcija priliva po osnovu trgovine emisijim kreditima izvršena je na osnovu projektovane potrebe emisijih kredita od strane operatera postrojenja, a koja su trgovala u prethodne dvije godine i minimalne cijene emisijih kredita po t/CO₂, a koji podliježu Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte. Zaključkom Vlade br. 04-4365/2 od 23. septembra 2021. godine usvojena je Informacija o realizaciji *Projekta podrške građanima Crne Gore pri kupovini i ugradnji foto naponskih panela snage do 10kw za individualne stambene objekte i ugradnje fotonaponskih panela do 30kw a pravna lica- Projekt „Solari 3000+ i 500+“*. Eko-fond će dio priliva sredstava od trgovine emisijih kredita utrošiti na dodjelu subvencije u iznosu od 20% od ukupnog iznosa investicije kupovine i ugradnje fotonaponskih panela krajnjim korisnicima navedenog projekta u skladu sa Zaključkom Vlade br. 04-4365/2 od 23. septembra 2021. godine.

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

- 1.3. Eko-fond je u 2021. godini otpočeo proces akreditacije kod Zelenog klimatskog fonda (u daljem tekstu ZKF) (Green Climate Fund GCF), a jedan od rezultata tog procesa tokom 2022. godine biće implementacija Readiness projekta. ZKF će za realizaciju tog projekta izdvojiti 300,056.00\$, a implementiraće ga Eko-fond u saradnji sa Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, u skladu sa potpisanim sporazumom i uslovima ZKF-a.
- 1.4. Prenijeto stanje iz prethodne godine odnosi se na početno stanje na tekućem računu na početku poslovne godine i iznosi 645.755,52€.

PLAN RASHODA

Rashodi su usklađeni sa očekivanim obimom posla i potrebom blagovremenog izvršavanja programskih aktivnosti Eko-fonda i isti su planirani na osnovu detaljne procjene izdataka koji su neophodni za rad, odnosno ostvarivanje zadataka utvrđenim Programom rada za 2022. godinu.

Ukupni odlivi planirani su u iznosu od **7.408.258,42€** i struktura projektovanih odliva za redovno poslovanje data je u Tabeli br. 2.

Tabela 2: Pregled rashoda		
	RASHODI	Planirani rashodi 2022.
1	INVESTICIONA ULAGANJA I TEKUĆE ODRŽAVANJE	62.900,00€
1.1.	Nabavka osnovnih sredstava	60.500,00€
1.1.1.	Nabavka računarske opreme za nove zaposlene	4.500,00€
1.1.2.	Nabavka fotokopir aparata	3.000,00€
1.1.3.	Nabavka ostale opreme za zaposlene	500,00€
1.1.4.	Nabavka električnog vozila	50.000,00€
1.1.5.	Licence	2.500,00€
1.2.	Tekuće održavanje	2.400,00€
1.2.1.	Tekuće održavanje tehničke opreme	2.400,00€
2	RASHODI TEKUĆEG POSLOVANJA	7.055.736,22€
2.1.	Troškovi materijala	12.400,00€
2.1.1.	Troškovi kancelarijskog materijala	5.000,00€
2.1.2.	Troškovi materijala za održavanje higijene	1.200,00€
2.1.3.	Troškovi goriva	3.000,00€
2.1.4.	Troškovi električne energije	2.200,00€
2.1.5.	Ostali troškovi materijala	1.000,00€
2.2.	Troškovi zarada i naknada zarada	330.000,00€
2.2.1.	Troškovi neto zarada	168.300,00€
2.2.2.	Troškovi poreza i doprinosa na teret zaposlenog	73.650,00€
2.2.3.	Troškovi doprinosa na teret poslodavca	21.050,00€
2.2.4.	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	20.000,00€
2.2.5.	Troškovi naknada članovima odbora direktora	36.000,00€
2.2.6.	Naknade troškova zaposlenima na službenom putu	10.000,00€
2.2.7.	Pomoći i ostale isplate zaposlenima po Kolektivnom Ugovoru	1.000,00€
2.3.	Troškovi proizvodnih usluga	6.596.586,22€
2.3.1.	Troškovi PTT usluga	5.000,00€

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

2.3.2.	Troškovi za usluge održavanja nematerijalne imovine	500,00€
2.3.3.	Troškovi za usluge održavanja opreme	2.500,00€
2.3.4.	Troškovi zakupnina poslovnih prostorija	55.000,00€
2.3.5.	Troškovi marketinga	10.000,00 €
2.3.6.	Rashodi za realizaciju projekata	6.523.586,22 €
2.4.	Nematerijalni troškovi	90.250,00€
2.4.1.	Troškovi neproizvodnih usluga- notarske, advokatske usluge, usluge revizije FI, usluge angažovanja agencija za marketing i dizajn	60.000,00€
2.4.2.	Troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih	2.000,00€
2.4.3.	Troškovi stručnih publikacija	700,00€
2.4.4.	Ostale neproizvodne usluge	2.500,00€
2.4.5.	Troškovi reprezentacije	8.000,00€
2.4.6.	Premije osiguranja, nekretnine, postrojenja i oprema	1.500,00€
2.4.7.	Premije za obavezno osiguranje zaposlenih	250,00€
2.4.8.	Troškovi platnog prometa (provizije i dr.)	5.000,00€
2.4.9.	PDV na usluge ino lica	300,00€
2.4.10.	Ostale usluge	10.000,00€
2.5.	Rashodi kamata	1.500,00€
2.5.1.	Rashodi kamata po finansijskom lizingu	1.500,00€
2.6.	Ostali rashodi	25.000,00€
2.6.1.	Sponzorstva	10.000,00€
2.6.2.	Donacije	15.000,00€
3	OBAVEZE IZ PRETHODNE POSLOVNE GODINE	289.622,20€
3.1.	Ostale obaveze iz poslovanja	241.000,00€
3.2.	Rezervisana sredstva povodom sudskih sporova	33.622,20€
3.3.	Obaveze za porez na dobit za 2021. godinu	15.000,00€
	UKUPNO	7.408.258,42€
4	OBAVEZA ZA POREZ NA DOBIT	1.068.577,50€
5	STANJE NA KRAJU GODINE	387.633,32€

U strukturi planiranih rashoda u 2022. godini najznačajniju stavku predstavljaju rashodi proizvodnih usluga **6.596.586,22€** (89,04% u odnosu na ukupne rashode) od čega rashodi za realizaciju projekata iznose **6.523.586,22€** (88,06% u odnosu na ukupne rashode).

U cilju dobijanja mišljenja vezanog za priznavanje rashoda za realizaciju projekata u smislu Zakona o porezu na dobit pravnih lica, Eko-fond se obratio Ministarstvu finansija i socijalnog staranja. Predmet obraćanja Ministarstvu je činjenica da je ovo društvo osnovano s ciljem finansiranja pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora i energije na državnom i lokalnom nivou, i da se Eko-fond finansira putem naknada koje kroz pojedinačni akt obveznicima određuje nadležan organ, a koje naknade predstavljaju prihod Eko-fonda.

Jedna od djelatnosti Eko-fonda, predviđena i osnivačkim aktima društva, je da pomogne u finansiranju proces energetske tranzicije Crne Gore sa tzv. prljave na čistu,

zelenu energiju, a sve u cilju očuvanja i unapređenja životne sredine. S obzirom na to da je zakonskim okvirom propisano da se sredstva za finansiranje Eko-fonda koriste za finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti na državnom i lokalnom nivou, u cilju postizanja energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, jasno je da Eko-fond ne predstavlja privredni subjekat u klasičnom smislu tog pojma, koji posluje s ciljem ostvarivanja profita i postizanja komercijalnih uspjeha, već je riječ o subjektu *sui generis* čija poslovna aktivnost nije fokusirana na ciljeve ordinarnog privrednog društva iako je osnovan kao društvo sa ograničenom odgovornošću. Eko-fond, kao što mu i samo ime kaže, čak ni načinom finansiranja ne odaje komercijalni karakter svog razloga postojanja, budući da on ne pruža bilo kakve usluge ili vrši isporuku proizvoda, da bi od njihovog prometa sticao prihode, već isključivo zavisi od plaćanja naknada koje su zakonska obaveza svih subjekata koji uslijed bavljenja svojom djelatnošću ugrožavaju životnu sredinu, što bi značilo da takvo sticanje prihoda nije uzrokovano obavljanjem određene privredne aktivnosti, nego ponašanjem obveznika koji ugrožavaju životnu sredinu i plaćanjem naknade bivaju, takoreći sankcionisani zbog toga.

Odgovorom Ministarstva finansija i socijalnog staranja broj 04-9515/3 od 08. novembra 2021. godine, zaključeno je da se rashodi za realizaciju projekata Eko-fonda ne priznaju kao rashod u poreske svrhe, odnosno priznaju se najviše do 3,5% ukupnog prihoda i samo ako su izvršeni pravnim licima koja obavljaju poslove, odnosno djelatnosti u svrhe iz člana 14 stav 1 Zakona o porezu na dobit pravnih lica, u skladu sa posebnim propisima i ako se koriste isključivo u te svrhe.

Na osnovu mišljenja Ministarstva, sredstva u iznosu od **1.068.577,50€** neće se iskoristiti za realizaciju projekata u 2022. godini, već će u tom iznosu biti plaćen porez na dobit (obaveza za plaćanje dopijeva u martu 2023. godine).

Kako Eko-fond ima sopstvene izvore finansiranja koji se naplaćuju u tekućoj godini za prethodnu, te se ista naplaćuju u drugom kvartalu tekuće godine, iznos od **387.633,32€** iskoristiće se za finansiranje poslovnih aktivnosti u prva dva kvartala 2023. godine.

1. INVESTICIONA ULAGANJA I TEKUĆE ODRŽAVANJE

1.1. Planirana sredstva za nabavku osnovnih sredstava iznose 62.900,00€.

1.1.1. U okviru nabavke osnovnih sredstava planirana je nabavka računarske opreme za zaposlene sa kojima se planira zasnovati radni odnos naredne godine u iznosu od 4.500,00€.

1.1.2. Planirana je i nabavka jednog većeg fotokopir aparata koji će koristiti svi zaposleni. Takođe, planirana je i nabavka 8 manjih fotokopir aparata. Ukupan iznos koji se planira za nabavku aparata je 3.000,00€.

1.1.3. U okviru ove pozicije planirana je nabavka mobilnih i fiksnih uređaja za novozaposlene radnike u ukupnom iznosu od 500,00€.

1.1.4. Eko-fond planira nabavku jednog električnog vozila, a sve u cilju promocije korišćenja vozila na električni pogon kao doprinos zaštite i očuvanju životne sredine u iznosu od 50.000,00€.

1.1.5. Uslijed širenja poslovnih aktivnosti planirana je nabavka dodatnih licenci za računovodstveni softver koji koristi Eko-fond, u iznosu od 2.500,00€.

1.2. Sredstva neophodna za održavanje opreme planirana su iznosu 2.400,00€.

1.2.1. Tekuće održavanje tehničke opreme planirano je na osnovu izdataka na održavanju tehničkih sistema u kancelarija u kojima se vrši osnovna djelatnost u ukupnom iznosu od 2.400,00€.

2. RASHODI TEKUĆEG POSLOVANJA

2.1. Troškovi materijala planirani su u ukupnom iznosu od **12.400,00€**. Projektovani su na osnovu izdataka za materijal u toku 2021. godine uvećanih srazmjerno očekivanom obimu posla u 2022. godini, i obuhvataju:

- 2.1.1. Troškove kancelarijskog materijala u iznosu od 5.000,00€;
- 2.1.2. Trošak materijala za održavanje higijene u iznosu od 1.200,00€;
- 2.1.3. Troškove za gorivo u iznosu od 3.000,00€;
- 2.1.4. Troškove električne energije 2.200,00€;
- 2.1.5. Troškove ostalog materijala u iznosu od 1.000,00€.

2.2. Troškovi zarada i naknada zarada planirani su ukupnom iznosu od **330.000,00€**.

2.2.1.-2.2.3. Troškovi zarada po Ugovoru o radu

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji za izvršenje poslova iz djelokruga rada Eko-fonda, planirano je 33 izvršilaca. Zaključno sa 12/2021 zaposleno je 9 radnika koji imaju Ugovor o radu na neodređeno vrijeme, dok je sa izvršnim direktorom radni odnos zasnovan do isteka mandata. Početkom naredne godine planirano je zaposlenje 3 lica/izvršioca. Na osnovu toga ukupni izdaci po osnovu zarada planirani su iznosu od 263.000,00€. Projekcija je izvršena na osnovu obračuna zarada za decembar 2021. godine uvećanim za planirana zaposlenja u narednoj godini. Prilikom obračuna zarada primijenjeni su izmijenjeni propisi obuhvaćeni programom „Evropa sad“.

2.2.4. Troškovi naknada po ugovoru o djelu

U decembru 2021. godine u Eko-fond je angažovano jedno lice po Ugovoru o djelu. Takođe, na ovoj poziciji su planirani i izdaci za fizička lica koja će se angažovati kao eksterni konsultanti u cilju realizacije projekata. Ukupna sredstva planirana su u iznosu od 20.000,00€.

2.2.5. Troškovi naknada članovima odbora direktora

Bruto naknade za predsjednika i članove odbora direktora planirane su u ukupnom godišnjem iznosu od 36.000,00€.

2.2.6. Troškovi naknada zaposlenima na službenom putu

Troškovi naknada zaposlenima na službenom putu koji čine troškove službenih putovanja u zemlji i inostranstvu (prevoz, smještaj, dnevnice i putno osiguranje), predviđeni su u iznosu od 10.000,00€.

2.2.7. Pomoći i ostale isplate zaposlenima po Kolektivnom ugovoru

U slučaju nastanka obaveze da se zaposlenom isplati neka od naknada garantovanih Kolektivnim ugovorom, planiran je iznos od 1.000,00€.

2.3. Troškovi proizvodnih usluga

Troškovi proizvodnih usluga iskazani su u ukupnom iznosu od **6.596.586,22€** i obuhvataju:

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

- 2.3.1. Troškove PTT usluga u iznosu od 5.000,00€, koji obuhvataju troškove fiksne i mobilne telefonije, interneta, slanja pošte i slično;
- 2.3.2. Troškovi usluga održavanja nematerijalne imovine u odnosu od 500,00€, a odnose se na održavanje i nadogradnju licence za računovodstveni softver.
- 2.3.3. Troškovi za usluge održavanja opreme odnose se na održavanje vozila koje je uzeto putem finansijskog lizinga, kao i opreme u kancelarijama planirani su u iznosu od 2.500,00€.
- 2.3.4. Troškovi zakupnina poslovnih prostorija planiranu su u iznosu od 55.000,00€. Ukoliko Uprava za imovinu preuzme obavezu plaćanja službenih prostorija, rashodi se neće realizovati u narednoj godini.
- 2.3.5. Troškovi marketinga planirani su u iznosu od 10.000,00€. Planirana sredstva će se iskoristiti za promociju planiranih projekata. Planirano je da se promocije vrše putem televizijskih emitera kao i putem veb-portala. Uzimajući u obzir da Eko-fond raspisuje javne pozive od ključnog je značaja da se javnost informiše o svim detaljima i benefitima planiranih projekata.
- 2.3.6. Rashodi za realizaciju projekata utvrđeni su na osnovu Programa rada za 2022. godinu i iznose 6.523.586,22€.

U tabeli u nastavku prikazan je pregled projekata podijeljenih po službama:

	Projekti iz oblasti životna sredine	Budžet projekta
3.1.1.	Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje službe zaštite	107.974,50€
3.1.2.	Unaprjeđenje komunalne infrastrukture u NP „Skadarsko jezero“	15.000,00€
3.1.3.	Unaprjeđenje katastra zagađivača životne sredine i integracija u Informacioni sistem zaštite životne sredine	100.000,00€
3.1.4.	Izrada glavnog projekta zamjene AC cijevi na teritoriji Crne Gore	300.000,00€
3.1.5.	Projekat tretiranja ocjednih voda na deponiji „Možura“	40.000,00€
3.1.6.	Projekat izgradnje kade/kada na deponiji „Možura“ (Glavni projekat + Revizija glavnog projekta)	70.000,00€
3.1.7.	Projekat tretiranja deponijskog gasa na deponiji „Možura“	60.000,00€
3.1.8.	Javni poziv za sufinansiranje realizacije projekata prevencije nelegalnog odlaganja otpada u 2022. godine	170.000,00€
3.1.9.	Javni poziv za sufinansiranje nabavke komunalne opreme za upravljanje otpadom	177.025,50€
3.1.10.	Javni poziv civilnom sektoru za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine	60.000,00€
3.1.11.	Javni poziv za finansiranje TV kampanje	60.000,00€
	Ukupno:	1.160.000,00€
	Projekti iz oblasti energetska efikasnosti	
3.2.1.	Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica - Projekat Solari 3000+ i Solari 500+	2.965.572,50€
3.2.2.	Podsticaji nabavke energetske efikasnih vozila za državne organe i organe državne uprave	180.300,00€

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

3.2.3.	Podsticaji za nabavku energetske efikasne vozila za fizička lica	200.000,00€
3.2.4.	Podsticaji za nabavku energetske efikasne vozila za privredu	200.000,00€
3.2.5.	Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila	150.000,00€
3.2.6.	Energetska efikasnost za individualne stambene objekte-domaćinstva	700.000,00€
3.2.7.	Energetska efikasnost za objekte namijenjene privredi	300.000,00€
3.2.8.	Energetski efikasan dom za socijalno ugrožene kategorije	300.000,00€
	Ukupno:	4.995.872,50€
	Grant	
1.	Grant ZKF (Poboljšanje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe (NFP) u Crnoj Gori za aranžman sa ZKF i jačanje strateških planova projekata pri podršci sprovođenja ažuriranog Nacionalnog određenog doprinosa NDC2))	267.713,72€
	Ukupno:	267.713,72€
	Ukupno za projekte	6.423.586,22€
	Rezerva za projekte	100.000,00€
	UKUPNO RASPOLOŽIVA SREDSTVA ZA PROJEKTE:	6.523.586,22€

2.4. Nematerijalni troškovi

Nematerijalni troškovi planirani su ukupnom iznosu od **90.250,00€** i odnose se na:

2.4.1. Troškovi neproizvodnih usluga: notarske, advokatske usluge, usluge revizije finansijskih iskaza, usluge angažovanja agencija za usluge marketing i dizajna u ukupnom iznosu od 60.000,00€.

U drugoj polovini 2021. godine potpisan je Ugovor o pružanju advokatskih usluga po kojem se ove usluge plaćaju na mjesečnom nivou u iznosu od 1.089,00€.

Po potrebi biće angažovane i stručne konsultantske kompanije koje će pružati tehničku podršku pri realizaciji projektnih aktivnosti, isključivo za usluge za koje Eko-fond nema ekspertizu.

2.4.2. Troškovi stručnog usavršavanja zaposlenih planirani su u iznosu od 2.000,00€.

2.4.3. Troškovi stručnih publikacija planirani su u iznosu od 700,00€.

2.4.4. Ostale neproizvodne usluge poput održavanje veb-sajta, nadogradnja veb-sajta, održavanje domena, Google naloga i slično, planirane su ukupnom iznosu 2.500,00€.

2.4.5. Troškovi reprezentacije planirani su u iznosu od 8.000,00€, a odnose se na nabavku za potrebe kancelarije, i ostale troškove reprezentacije.

2.4.6. Troškovi premije osiguranja vozila 1.500,00€

2.4.7. Troškovi premija obaveznog osiguranja zaposlenih 250,00€

2.4.8. Troškovi platnog prometa u iznosu od 5.000,00€

2.4.9. PDV na usluge ino lica u iznosu od 300,00€

2.4.10. Ostale usluge u iznosu od 10.000,00€.

2.5. Rashodi kamata

2.5.1. Podrazumijevaju izdatke za kamate po osnovu Ugovora o finansijskom lizingu za nabavku opreme (vozila), potpisanog 31.12.2020. godine. Ukupni rashodi za kamate po tom osnovu iznosi će **1.500,00€**.

2.6. Ostali rashodi

Ostali rashodi planirani su u ukupnom iznosu od **25.000,00€**, i odnose se na:

2.6.1. Sponzorstvo - Nakon dvije uzastopne uspješne realizacije Climathon-a, Eko-fond će u narednom periodu podržati ovaj događaj posebno iz razloga jer je posvećen poboljšanju kvaliteta života kroz rješavanje problema sa aspekta životne sredine. Cilj i Vizija kao i djelatnosti Eko-fonda su usko povezani sa misijom Climathon-a koji je globalni pokret Evropskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT). Eko-fond takođe planira da podrži slične događaje za šta je ukupno izdvojeno 10.000,00€.

2.6.2. Donacije – Kao društveno odgovorna firma Eko-fond će takođe izdvojiti 15.000,00€ za donacije inicijativama koje imaju za cilj povećanje svijesti javnog mnjenja kada su u pitanju zaštita životne sredine i energetska efikasnost.

3. OBAVEZE IZ PRETHODNE POSLOVNE GODINE

3.1. Ostale obaveze iz poslovanja

Finansijskim planom za 2021. godinu planiran je odliv novčanih sredstava po osnovu raspisanog Javnog konkursa za projekat ugradnje solarnih sistema u iznosu od 190.000,00€. Uslijed okolnosti koje su onemogućile raniju realizaciju projekta, odliv novčanih sredstava će realizovati u prvom kvartalu 2022. po završetku projekta u planiranom iznosu.

Pored toga, Odbor direktora je na sjednici održanoj 02.09.2021. godine donio Odluku o dodjeli donacije br. 01-077/21-239/1, u iznosu od 40.000,00€ koja se odnosi na postavljanje solarnih panela na krovu Skupštine Crne Gore. Pored Eko-fonda, isti iznos su opredijelili i EPCG i CEDIS.

Obaveze prema dobavljačima koje se prenose iz 2021. godine iznose 11.000,00€, a odnose se na otplatu glavnice po finansijskom lizingu, zakupninu i ostale režijske troškove za decembar 2021. godine.

3.2. Rezervisana sredstva povodom sudskih sporova

Odbor direktora je na sjednici održanoj 24.12.2021. godine donio Odluku o rezervisanju sredstava br. 01-077/21-330/5, u iznosu od 33.622,20€ povodom sudskog spora sa prethodnim izvršnim direktorom koji se vodi kod nadležnog suda, na ime otpremnine.

3.3. Obaveze za porez na dobit za 2021. godinu

Iznos od 15.000,00€ biće iskorišćen za izmirenje Poreza na dobit za 2021. godinu.

4. OBAVEZA ZA POREZ NA DOBIT

Sredstva u iznosu od 1.068.577,50€ neće se iskoristiti za realizaciju projekata u 2022. godini, već će u tom iznosu biti plaćen porez na dobit (obaveza za plaćanje dopijeva u martu 2023. godine).

5. STANJE NA KRAJU GODINE

Kako Eko-fond ima sopstvene izvore finansiranja koji se naplaćuju u tekućoj godini za prethodnu, te se ista naplaćuju u drugom kvartalu tekuće godine, iznos od 387.633,32€ iskoristiće se za finansiranje poslovnih aktivnosti u prva dva kvartala 2023. godine.

REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA

Za realizaciju Finansijskog plana za 2022. godinu, odgovoran je izvršni direktor Eko-fonda. Izvršni direktor prijedlog Finansijskog plana dostavlja Odboru direktora, koji ga usvaja uz prethodnu saglasnost Osnivača.

Raspored sredstava po ovom planu vršiće se u skladu sa donijetim odlukama, programom i planom rada, utvrđenim kriterijumima i mjerilima, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Eko-fond u skladu sa zakonom, u cilju ostvarivanja nadležnosti i funkcije.

ZAVRŠNA ODREDBA

Predlog finansijskog plana za 2022. godinu dostavlja se Osnivaču na razmatranje i davanje saglasnosti.